

कार्यावली

सोमवार, दिनांक १२ जुलै, २०१० रोजी दुपारी १२.०० वाजता मुंबई येथील
विधान भवनात सुरु होणाऱ्या महाराष्ट्र विधानसभेच्या सन २०१० च्या
द्वितीय अधिवेशनाची कार्यावली.

- एक. अध्यक्षानी, सभाध्यक्ष तालिकेवर सदस्य नामनिर्देशित करणे.
दोन. प्रश्नोत्तरे.
तीन. अध्यादेश सभागृहासमोर ठेवणे.
चार. सन २०१०-२०११ च्या पुरवणी मागण्या सादर करणे.
पाच. सन २०१०-२०११ च्या पुरवणी मागण्यांवर चर्चा व मतदान.
सहा. लोकलेखा समितीचा अहवाल सादर करणे.
सात. अंदाज समितीचा अहवाल सादर करणे.
आठ. विधानसभा आश्वासन समितीचे अहवाल सादर करणे.
नऊ. अनुसूचित जमाती कल्याण समितीचा अहवाल सादर करणे.
दहा. विधानसभा विनंती-अर्ज समितीचा अहवाल सादर करणे.
अकरा. विधानसभा नियम समितीचा अहवाल सादर करणे.
बारा. पंचायती राज समितीचे अहवाल सादर करणे.
तेरा. रोजगार हमी योजना समितीचा अहवाल सादर करणे.
चौदा. महिलांचे हक्क व कल्याण समितीचा अहवाल सादर करणे.
पंधरा . शासकीय विधेयके-

(अ) खालील विधेयके विधानसभेकडे विचारार्थ प्रलंबित आहेत :-

- (१) सन २००९ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक १६ - महाराष्ट्र ऐषआराम सेवांवरील कर (सुधारणा) विधेयक, २००९.
- (२) सन २०१० चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ३० - मुंबई महानगरपालिका आणि नगरपरिषदा (सुधारणा) विधेयक, २०१०.
- (३) सन २०१० चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ५२ - महाराष्ट्र विशेष आर्थिक क्षेत्र व नेमून दिलेली क्षेत्र विधेयक, २०१०.
- (४) सन २०१० चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ५३ - मुंबई करमणूक शुल्क (सुधारणा) विधेयक, २०१०.
- (५) सन २०१० चे विधेयक क्रमांक ५५ - महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (सुधारणा) विधेयक, २०१०

(ब) खालील विधेयक संयुक्त समितीकडे विचारार्थ प्रलंबित आहे :-

सन २००९ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ४२ - महाराष्ट्र भूजल (विकास व व्यवस्थापन) विधेयक, २००९

सोळा. शोक प्रस्ताव :

सतरा. इतर शासकीय कामकाज ज्याची सूचना नंतर देण्यात येईल.

अठरा . अशासकीय विधेयके-

विचारार्थ -

- (१) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक २ - बियाणे (सुधारणा) विधेयक, २०१० - श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.
- (२) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ३ - महाराष्ट्र खाजगी वने (संपादन) (सुधारणा) विधेयक, २०१० - श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.
- (३) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ४ - मुंबई सावकार (सुधारणा) विधेयक, २०१० - श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.
- (४) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ५ - मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका (सुधारणा) विधेयक, २०१० - श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.
- (५) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ६ - महाराष्ट्र सहकारी संस्था (सुधारणा) विधेयक, २०१० - श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.
- (६) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ७ - महाराष्ट्र किमान वेतन (महाराष्ट्र सुधारणा) विधेयक, २०१० - श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.
- (७) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ८ - महाराष्ट्र झोपडपट्टी (सुधारणा, निर्मुलन आणि पुर्नविकास) विधेयक, २०१० - श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.
- (८) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ९ - मुंबई कुळवहिवाट व शेतजमीन (सुधारणा) विधेयक, २०१० - श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.
- (९) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक १० - विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ (सुधारणा) विधेयक, २०१० - श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.
- (१०) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ११ - मुंबई महानगरपालिका (सुधारणा) विधेयक, २०१० - श्री. सुभाष देसाई, वि.स.स. यांचे.
- (११) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक १२ - महाराष्ट्र जमीन महसूल (सुधारणा) संहिता विधेयक, २०१० - श्री. सुभाष देसाई, वि.स.स. यांचे.
- (१२) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक १३ - मुंबई ग्रामपंचायत (सुधारणा) विधेयक, २०१० - श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.

- (१३) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक १४ - महाराष्ट्र रस्त्यांवर रहाणाऱ्या मुलांना विवक्षित सोयी व सुविधा पुरविणे आणि महाराष्ट्र शासनाने त्यांची जबाबदारी स्वीकारणे विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (१४) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक १५ - फौजदारी प्रक्रिया संहिता (महाराष्ट्र तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (१५) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक १६ - महाराष्ट्र माथाडी, हमाल व इतर श्रमजीवी कामगार (नोकरीचे नियमन व कल्याण) (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (१६) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक १७ - शासकीय कर्मचा-यांच्या बदल्यांचे विनियमन आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणा-या विलंबास प्रतिबंध (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (१७) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक १८ - मुंबई न्यायालय फी (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (१८) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक १९ - महाराष्ट्र परत बोलविण्याचा अधिकार विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (१९) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक २० - महाराष्ट्र आवाज प्रदूषण प्रतिबंधक (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (२०) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक २१ - महाराष्ट्र धुम्रपानास व थुंकण्यास मनाई करण्याबाबत विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (२१) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक २२ - महाराष्ट्र स्त्रियांची छेडछाड करण्यास प्रतिबंध करण्याबाबत विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (२२) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक २३ - महाराष्ट्र यंत्रमाग कामगार (नोकरीचे विनियमन व कल्याण) विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (२३) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक २४ - महाराष्ट्र विद्यापीठ (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (२४) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक २५ - महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगररचना (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (२५) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ३४ - वक्फ (महाराष्ट्र सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. देवेंद्र फडणवीस, वि.स.स. यांचे.**
- (२६) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ३५ - आपत्ती व्यवस्थापन (महाराष्ट्र सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. देवेंद्र फडणवीस, वि.स.स. यांचे.**

- (२७) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ३६ - महाराष्ट्र असंरक्षित सफाई कामगार (नोकरीचे नियमन व कल्याण) विधेयक, २०१० - **श्री. देवेंद्र फडणवीस, वि.स.स. यांचे.**
- (२८) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ३७ - महाराष्ट्र झाडे तोडण्याबाबत (विनियमन) विधेयक, २०१० - **श्री. गिरीश बापट, वि.स.स. यांचे.**
- (२९) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ३८ - मुंबई कुळवहिवाट व शेतजमीन (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुभाष देसाई, वि.स.स. यांचे.**
- (३०) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ३९ - महाराष्ट्र अविघटनशील कचरा (नियंत्रण) (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. रविंद्र वायकर, वि.स.स. यांचे.**
- (३१) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ४३ - मुंबई पोलिस (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुभाष देसाई, वि.स.स. यांचे.**
- (३२) सन २०१० चे वि.स.वि.क्रमांक ४४ - महाराष्ट्र पिण्याच्या पाण्याची चोरी करण्यास प्रतिबंध विधेयक, २०१० - **श्री.रविंद्र वायकर, वि.स.स. यांचे.**
- (३३) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ४२ - भारतीय दंड संहिता (महाराष्ट्र सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री.सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (३४) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ४६ - महाराष्ट्र शैक्षणिक परिसंस्था (व्यवस्थापन) (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (३५) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ४७ - महाराष्ट्र प्रोत्साहनाद्वारे कुटुंब नियोजनास चालना देण्याबाबत विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (३६) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ४८ - महाराष्ट्र स्थानिक प्राधिकरण सदस्य अनर्हता (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (३७) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ३३ - महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री. प्रशांत बंब, वि.स.स. यांचे.**
- (३८) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ५१ - मुंबई दुकाने व आस्थापना (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री.सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**
- (३९) सन २०१० चे वि.स.वि. क्रमांक ५६ - मुंबई प्राथमिक शिक्षण (सुधारणा) विधेयक, २०१० - **श्री.सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. यांचे.**

एकोणीस : अशासकीय ठराव (म.वि.स. नियम १०६ अन्वये) -

श्री.महादेव बाबर यांचे ठराव क्रमांक १, २, ३ व ४

(१) "पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर व सोलापूर या पाच जिल्ह्यातील जनतेच्या सोयीसाठी मुंबई उच्च न्यायालयाचे एक खंडपीठ पुणे येथे स्थापन करावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(२) " राज्यातील वेगवेगळ्या प्रकल्पांमुळे विस्थापित झालेल्या प्रकल्पग्रस्तांच्या पुनर्वसनाचे काम अद्यापही पूर्ण झालेले नसल्याने विस्थापितांचे होत असलेले हाल, त्यामुळे शासनाच्या विचाराधीन प्रकल्पांसाठी जमिनी देण्याच्या कामाला शेतकऱ्यांचे होत असलेला विरोध, त्याबाबत निर्माण केल्या जाणाऱ्या कायदेशीर अडचणी इ. बाबी विचारात घेता प्रकल्पग्रस्तांच्या पुनर्वसनाचे रखडलेले काम तात्काळ पूर्ण करण्यासाठी कालबद्ध धडक कार्यक्रम राबविण्यात यावा अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(३) " राज्यातील सर्व गावे बारमाही वाहतुकीस योग्य व्हावीत याकरीता सर्व ग्रामीण भागातील रस्त्यांची पहाणी करुन आवश्यक असेल तेथे नद्या, नाले, मोऱ्या यांचेवर पूल बांधण्याची धडक योजना शासनाने हाती घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(४) " राज्यातील ग्रामीण भागातील ग्रामपंचायतींना देखभालीसाठी हस्तांतरित करण्यात आलेल्या नळ पाणीपुरवठा योजना निधीअभावी बंद पडतात, व्यवस्थापन नीट होत नाही, त्यामुळे देखभाल व व्यवस्थापन सुरळीत होण्यासाठी शासनाने ह्या सर्व नळ पाणीपुरवठा योजना स्वतंत्र महामंडळाकडे सोपवाव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.सुधीर मुनगंटीवार यांचे ठराव क्रमांक ६, ७, ८, ९ व १०

(६) "महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या पिक उत्पन्न क्षमतेपेक्षा विविध देशातील शेतकऱ्यांची पिक उत्पन्न क्षमता कितीतरी पटीने जास्त असल्याचे मुक्त अर्थव्यवस्थेच्या युगात राज्यातील शेतकऱ्यांच्या भविष्यकाळ अधःकारमय होणे, राज्यातील शेतकऱ्यांना सतत आर्थिक हालअपेष्टांना सामना करावा लागणे, नापिकी व कर्जबाजारीपणाला कंटाळून राज्यात मोठ्या प्रमाणावर शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या होणे, त्यांच्या आर्थिक हिताचे रक्षण करण्याची नितांत आवश्यकता, शेतकऱ्यांचे आर्थिक हितसंबंध जपण्यासाठी तसेच त्यांना पुरेसे संरक्षण देण्यासाठी राज्याच्या कृषी विषयक धोरणात निश्चित स्वरूपाचा बदल करण्यासाठी शासनाने ठोस व कालबद्ध उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनाला करित आहे."

(७) "राज्यात औद्योगिक वसाहती व कारखान्यांचे वाढते प्रमाण त्यामुळे बहुतांश जिल्ह्यात वायू प्रदूषण व जल प्रदूषणाची निर्माण झालेली समस्या, कोळसाखाणी पासून होत असलेले प्रदूषण, उद्योजक करारनामा करुन देखील प्रदूषणाबाबत न पाळत असलेले नियम, विशेषतः ज्या भागात दुर्मिळ वनसंपदा तसेच वन्यजीवांचे वास्तव्य आहे त्या भागात कोळसा खाणींसाठी परवानगी देण्याचा चाललेला प्रकार, त्यामुळे वन व वन्यजीवांचे अस्तित्व धोक्यात येणे, त्यातच शासनाला अपुऱ्या साधन सामुग्रीमुळे प्रदूषणावर आळा घालण्याकरिता येत असलेले अपयश, परिणामी जनतेच्या आरोग्याचा निर्माण झालेला प्रश्न, या सर्वांवर आळा घालण्याकरिता शासनाने विशेष यंत्रणा निर्माण करावी तसेच पर्यावरणाचा होणारा ऱ्हास लक्षात घेता आरक्षित वनांच्या ठिकाणी देण्यात आलेले कोलब्लॉक्स रद्द करावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनाला करित आहे."

(८) "विदर्भात सिंचनाच्या अपुऱ्या सोयी असल्यामुळे या भागातील शेतकरी वर्षानुवर्षे नापिकी आणि नुकसान सहन करित असून अनेक सिंचनविषयक योजना/ पाटबंधारे प्रकल्प अपूर्णवस्थेत असल्यामुळे शेतकऱ्यांची होणारी गैरसोय लक्षात घेऊन विदर्भात सिंचनविषयक प्रगती होण्याचे दृष्टीने मोठ्या प्रमाणावर सिंचनाच्या सोयी उपलब्ध करण्यात याव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(९) " विदर्भात ओस पडलेल्या औद्योगिक वसाहती, वीज, पाणी आणि जमिनी यांची विपुलता असूनही विदर्भात उद्योजक न येणे, त्यामुळे वाढलेली प्रचंड बेरोजगारी, उद्योजकांना वीज दरामध्ये सवलत न मिळणे, प्रत्यक्षात मुंबई या आर्थिक राजधानीपासून दूर अंतरावर उद्योग सुरू करण्याकरिता उद्योजकांना सवलती देण्याची आवश्यकता विचारात घेता, विदर्भातील उद्योजकांना वीज दरामध्ये किमान १५ टक्के सवलत देण्याबाबत शासनाने तातडीने उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१०) " देशाला स्वातंत्र्य मिळण्याकरिता लढा देवून त्यासाठी काळ्या पाण्याची शिक्षा भोगून जनतेला मातृभूमी प्रेमाची ज्वलंत विचारसरणी देणारे व क्रांतीकारकांचे प्रेरणास्थान असलेले स्वातंत्र्यवीर विनायक सावरकर यांना "मरणोत्तर भारतरत्न" प्रदान करण्याबाबत राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरवा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनाला करित आहे. "

श्री.प्रमोद जठार यांचे ठराव क्रमांक ११, १२ व १४

(११) "कोकणातील विशिष्ट भौगोलिक परिस्थिती व पावसाचे प्रमाण लक्षात घेता लघु व मध्यम पाटबंधान्यांसाठी असलेले निकष शिथिल करून नवीन निकष तयार करण्याची आवश्यकता असून त्याद्वारे कोकणामध्ये छोटे-छोटे पाटबंधारे प्रकल्प राबवून त्या ठिकाणी विजनिर्मिती करण्यासाठी एक व्यापक सर्वेक्षण करण्यात यावे व जागा निश्चित करून छोटे व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्प उभारण्यासाठी कालबद्ध कार्यक्रम आखण्यात यावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१२) " कोकणातील चारही जिल्हे मिळून सरासरी २,८०० मि.मि. इतका पाउस पडत असून राज्यात पडणाऱ्या एकूण पर्जन्यापैकी जवळपास ४६ टक्के पाउस कोकणातच पडत असणे, कोकणातील डोंगर कपारीतून सदर पावसाचे पाणी नद्यांद्वारे वाहत जावून शेवटी खाडी आणि समुद्राला मिळणे, ठाणे, रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदूर्ग या ४ जिल्ह्यात मिळून एकूण ५४ खाड्यालगतचे ६५,४६५ हेक्टर क्षेत्र क्षारयुक्त झालेले असणे, याकरिता कोकणामध्ये केरळ व बंगालच्या धर्तीवर नदी आणि खाडी यांच्यामध्ये बंधारा घालून गोडे पाणी खारट होणार नाही यासाठी शासनाने त्वरीत एक सर्वकष योजना हाती घेवून त्याची युध्दपातळीवर अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१४) "राज्यातील ग्रामीण भागातील ग्रामपंचायतींना देखभालीसाठी हस्तांतरित करण्यात आलेल्या नळ पाणी पुरवठा योजना निधी अभावी बंद पडतात. व्यवस्थापन नीट होत नाही. त्यामुळे देखभाल व व्यवस्थापन सुरळीत होण्यासाठी शासनाने या सर्व नळ पाणी पुरवठा योजना स्वतंत्र महामंडळाकडे सोपवाव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.मंगेश सांगळे यांचे ठराव क्रमांक १६, १७ व १८

(१६) "कोकणात सिंचनाच्या अपुऱ्या सोयी असल्यामुळे या भागातील शेतकरी वर्षानुवर्षे नापिकी आणि नुकसान सहन करित असून अनेक सिंचनविषयक योजना /पाटबंधारे प्रकल्प अपूर्णावस्थेत असल्यामुळे शेतकऱ्यांची होणारी गैरसोय लक्षात घेऊन कोकणाची सिंचनविषयक प्रगती होण्याच्या दृष्टीने मोठ्या प्रमाणावर सिंचनाच्या सोयी उपलब्ध करण्यात याव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१७) "जीवनावश्यक वस्तूंचे कडाडलेले भाव लक्षात घेता, राज्यातील जनतेला शिधावाटप दुकानातून रास्त भावाने व योग्य प्रमाणात अन्नधान्य व इतर जीवनावश्यक वस्तूंचा नियमित पुरवठा होण्याच्या दृष्टीने सध्या कार्यरत असलेली यंत्रणा अधिक कार्यक्षम करण्यासाठी शासनाने आवश्यक ती उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१८) "कोकणातील विशेषतः रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदूर्ग व ठाणे या चार जिल्हयांसाठी एक स्वतंत्र मत्स्यविद्यापीठ स्थापन करुन त्यात मत्स्यव्यवसायासंबंधी विविध अभ्यासक्रम अंतर्भूत करावेत, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

अॅड.उत्तमराव ढिकले यांचे ठराव क्रमांक १९, २० व २३

(१९) "राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भूगर्भातील जलसाठयांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरीत अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(२०) " शेतकऱ्यांना शेती व्यवसायासाठी लागणारी रासायनिक खते, अवजारे, किटकनाशके यांच्या किमतीमध्ये सतत होणारी वाढ, तसेच शेतकऱ्यांना शेतीमालाचे न परवडणारे भाव विचारात घेता, उत्पादन खर्चावर आधारित असे शेतीमालाचे भाव शेतकऱ्यांना मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२३) "राज्यात महापूर, दुष्काळ, चक्रीवादळ, गारपीट, भूकंप वगैरे नैसर्गिक संकटांना तोंड देण्यासाठी व बाधित नागरिकांना त्वरेने पुरेसे अर्थसहाय्य करण्यासाठी तसेच अशा आपत्तींना तोंड देण्यासाठी पुरेसा निधी गोळा करणे व आपद्ग्रस्तांचे पुनर्वसन विनाविलंब होण्याच्या दृष्टीने शासनाने विशेष यंत्रणा निर्माण करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

श्री.बाळा नांदगांवकर यांचे ठराव क्रमांक २५, २६, २७ व २८

(२५) " मुंबई शहरातील जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींच्या पुर्नबांधणीबाबतचे शासनाचे उदासीन धोरण तसेच मुंबई गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास मंडळाच्या अकार्यक्षमतेमुळे जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची दुरुस्ती होत नसल्याने ऐन पावसाळयात इमारती कोसळून जिवित व वित्त हानी होण्याचे वाढत असलेले प्रमाण, जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची योग्यरित्या पाहणी न करणे, तसेच इमारतींच्या पुनर्रचनेची खोळंबलेली अनेक कामे, त्यातून मोठया प्रमाणात होत असलेला भ्रष्टाचार, त्यामुळे रहिवाशांत पसरलेला तीव्र असंतोष, या संदर्भात साकल्याने विचार करुन त्यावर परिणामकारक उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती नेमण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२६) " जीवनावश्यक वस्तूंचे कडालेले भाव लक्षात घेता, राज्यातील जनतेला शिधावाटप दुकानातून रास्त भावाने व योग्य प्रमाणात अन्नधान्य व इतर जीवनावश्यक वस्तूंचा नियमित पुरवठा होण्याचे दृष्टीने सध्या कार्यरत असलेली यंत्रणा अधिक कार्यक्षम करण्यासाठी शासनाने आवश्यक ती उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२७) " महाराष्ट्र राज्याच्या स्थापनेचे यंदा सुवर्णमहोत्सवी वर्ष साजरे होत असतांना, अद्यापही राज्य शासनाचे संपूर्ण कामकाज राज्यभाषा मराठीतून चालविण्यात येत नसणे, ही परिस्थिती

विचारात घेता, राज्य शासनाचा कारभार संपूर्ण मराठीतून होण्याच्या दृष्टीने आवश्यक ती उपाययोजना त्वरित करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२८) " मुंबईसह राज्यात सदनिकांच्या किंमतीत प्रचंड प्रमाणात वाढ होणे, सदरहू सदनिकांच्या किंमती मूळ किंमतीपेक्षा कितीतरी पट अधिक असल्याने सर्वसामान्य ग्राहक जनतेस सदनिका खरेदी करणे आवाक्याबाहेर जाणे, सदनिकांचे वाढते दर नियंत्रित करून स्थिर ठेवण्याची राज्यातील जनतेकडून होत असलेली मागणी, सदनिकांचे वाढते दर नियंत्रित ठेवण्यासाठी राज्य शासनाने आवश्यक ती उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा राज्य शासनास करीत आहे. "

श्री.गणपतराव देशमुख यांचे ठराव क्रमांक ३०, ३१, ३२ व ३३

(३०) " जीवनावश्यक वस्तूंचे कडाडलेले भाव लक्षात घेता, राज्यातील जनतेला शिधावाटप दुकानांतून रास्त भावाने व योग्य प्रमाणात अन्नधान्य व इतर जीवनावश्यक वस्तूंचा नियमित पुरवठा होण्याचे दृष्टीने सध्या कार्यरत असलेली यंत्रणा अधिक कार्यक्षम करून सर्व कार्ड धारकांना साखर, गहू, तांदूळ, डाळ व खाद्यतेल त्वरीत उपलब्ध करून देण्यांत यावेत अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(३१) " राज्यातील सुशिक्षित बेरोजगारांचे वाढते प्रमाण व त्यांच्यात रोजगाराअभावी निर्माण झालेले वैफल्याचे व असंतोषाचे वातावरण लक्षात घेता बेरोजगारांची समस्या परिणामकारक पध्दतीने सोडविण्यासाठी सेवायोजन आणि रोजगार व स्वयंरोजगार कार्यालये अधिक कार्यक्षम करण्यासाठी तसेच, संबंधित प्रश्नावर उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(३२) " शेतकऱ्यांना शेती व्यवसायासाठी लागणारी रासायनिक खते, अवजारे, किटकनाशके यांच्या किंमतीमध्ये सतत होणारी वाढ, तसेच शेतकऱ्यांना शेतीमालाचे न परवडणारे भाव विचारात घेता, उत्पादन खर्चावर आधारित असे शेतीमालाचे भाव शेतकऱ्यांना मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(३३) " राज्यातील ग्रामीण भागात महिलांकरिता स्वच्छतागृहांची सोय उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने प्रत्येक गावात महिलांसाठी स्वतंत्र सार्वजनिक महिला स्वच्छतागृहे बांधण्यात यावीत, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.प्रताप सरनाईक यांचे ठराव क्रमांक ३९, ४० व ४१

(३९) " ठाणे शहरात दिवसेंदिवस वाहनात होत असलेली वाढ तसेच रस्ते रुंदीकरणाच्या कामात अनेक अडचणी येत असल्याने रुंदीकरणाची कामे संध्य गतीने होणे, वाहतूक नियंत्रक पोलिसांची असलेली अपूरी संख्या, यामुळे वाहतूकीची मोठया प्रमाणात होत असलेली कोंडी व अनेक वेळा होत असलेले अपघात, सबब, वाहतूकीची कोंडी सोडविण्यासाठी उच्चस्तरीय समितीची स्थापना करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(४०) " ठाणे शहरात ग्रामीण भागातून व परराज्यातून रोजगार, व्यवसाय व शिक्षणासाठी लोकांचे मोठया प्रमाणात लोंढे येत असल्याने शहराची लोकसंख्या प्रचंड वाढलेली असणे, यामुळे शहरातील वाहतूक, मल:निस्सारण, पाणीपुरवठा, राहण्याची जागा, आरोग्य सुविधा, वीज व रस्ते व्यवस्था इत्यादी नागरी सुविधा पुरविण्यासाठी दरवर्षी महानगरपालिका आपल्या महसूलातील मोठा हिस्सा खर्च करीत असूनही जनतेच्या मूलभूत गरजांची पूर्ती करण्यास असमर्थ ठरत

असणे, शहरातील नागरी सुविधांची सुधारणा व नुतनीकरण करण्यासाठी तसेच नविन योजना कार्यान्वित करण्यासाठी शासनाने ठाणे महानगरपालिकेस १०० कोटी रुपयांचे निधी उपलब्ध करून द्यावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(४१) " राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेवून पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरण, तलाव व भूगर्भातील जलसाठ्यांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्यादृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्यांची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्रीमती मीनाक्षी पाटील यांचे ठराव क्रमांक ४३, ४४ व ४५

(४३) " राज्यात कायदा व सुव्यवस्थेची दिवसेंदिवस गंभीर होत चाललेली परिस्थिती, तसेच पोलीसांना गुन्हे शोधून काढण्यात व गुन्हेगारांना पकडण्यात येत असलेले अपयश, वाढत्या गुन्हेगारीमुळे जनतेत निर्माण झालेली असुरक्षिततेची भावना विचारात घेता या संदर्भात अभ्यास करून निश्चित उपाय सुचविण्यासाठी विधीमंडळातील दोन्ही सदन्यातील सदस्यांची एक उच्चस्तरीय समिती स्थापन करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(४४) " राज्यातील किल्ल्यांचे ऐतिहासिक महत्व लक्षात घेता या किल्ल्यांचे परिसर पर्यटन केंद्र म्हणून विकसित करण्यासाठी तसेच त्या ठिकाणी मार्गदर्शक नेमण्याबाबत व पर्यटकांसाठी अन्य आवश्यक त्या सोयीसुविधा उपलब्ध करून देऊन या सर्व किल्ल्यांचे ऐतिहासिक महत्व कायम राखण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने खास उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(४५) " कोकणातील विशेषतः रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदूर्ग व ठाणे या चार जिल्ह्यांसाठी एक स्वतंत्र मत्स्यविद्यापीठ स्थापन करून त्यात मत्स्यव्यवसायासंबंधी विविध अभ्यासक्रम अंतर्भूत करावेत, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.जितेंद्र आव्हाड यांचे ठराव क्रमांक ४६, ४८, ४९ व ५०

(४६) "ठाणे महापालिका क्षेत्रातील जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींच्या पुनर्बांधणीसंदर्भात शासनाचे असलेले उदासीन धोरण तसेच प्रशासनाच्या अकार्यक्षमतेमुळे जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची दुरुस्ती होत नसल्याने ऐन पावसाळ्यात इमारती कोसळून जिवीत व वित्त हानी होण्याची वाढत असलेले प्रमाण, जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची योग्यरित्या पाहणी न करणे तसेच इमारतींच्या पुनर्रचनेची खोळंबलेली अनेक कामे, त्यामुळे ठाणे महापालिका क्षेत्राकरिता मुंबईच्या धर्तीवर दुरुस्ती मंडळाची स्थापना करण्याची येथील नागरीकांची असलेली मागणी, यासंदर्भात साकल्याने विचार करून त्यावर परिणामकारक उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(४८) " ठाणे जिल्ह्यातील मुंब्रा व कळवा ही शहरे एका बाजूने डोंगर व दुसऱ्या बाजूने समुद्रखाडी यामध्ये वसलेली असून शहरातील नागरीकरणाचा प्रचंड वेग लक्षात घेता, मुलभूत सोयीसुविधांवर पडत असलेला प्रचंड ताण, या शहरांचा विकास नियोजनबद्ध होणेसाठी लागणारा कोटयावधी रुपयांचे निधी, हा निधी उपलब्ध करून देण्याची स्थानिक प्रशासनाची आर्थिक क्षमता नसल्याने या परिसराला मुलभूत सुविधा मिळव्यात व शहरांचा सर्वांगीण विकास करण्यासाठी केंद्र व राज्य शासनाकडून जादा निधी मिळण्याची नितांत आवश्यकता, विकासाच्या कामांची कालमर्यादा निश्चित करून ही शहरे उच्च दर्जाची व्हावीत यासाठी शासनाने योग्य ती पावले उचलावीत, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(४९) " ठाणे जिल्हा शहरी, ग्रामीण, सागरी, डोंगरी भागामध्ये वसलेला असून त्याचे क्षेत्रफळ अफाट असणे, मोठ्या प्रमाणात होत असलेले नागरीकरण, ग्रामीण उपेक्षित भागांचा विचार करता मोठ्या प्रमाणात प्रशासकीय ताण वाढत असल्याने ठाणे जिल्ह्याचे विभाजन करून जिल्ह्याचा सर्वोत्तोररी विकास करण्याच्या दृष्टीने कार्यवाही करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(५०) "राज्यातील नगरपालिका व महानगरपालिकांना शासनाकडून अनुदान मिळत असल्यामुळे त्यांच्या आर्थिक कारभारावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पंचायत राज समितीच्या धर्तीवर विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

अॅड.राजीव सातव यांचे ठराव क्रमांक ५१, ५२ व ५३

(५१) " महाराष्ट्र विधानमंडळाचे वर्षातून एक अधिवेशन औरंगाबाद येथे भरविण्यात यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(५२) " राज्यातील सर्व गावे बारमाही वाहतुकीस योग्य व्हावीत याकरिता सर्व ग्रामीण भागातील रस्त्यांची पाहणी करून आवश्यक असेल तेथे नद्या, नाले व मोऱ्या यांचेवर पूल बांधण्याची धडक योजना अंमलात आणावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(५३) " राज्यातील बहुसंख्य गावात विशेषतः उन्हाळ्यात पिण्याच्या पाण्याची भासत असलेली भीषण टंचाई तसेच विविध कारणामुळे बंद पडलेल्या अनेक पाणीपुरवठा योजना व त्याच्या देखभालीत होणारी कुचराई, परिणामी ग्रामीण जनतेचे पिण्याच्या पाण्यासाठी होणारे हाल विचारात घेता राज्यातील पिण्याच्या पाण्याची टंचाई कायमस्वरूपी कमी करण्यासाठी शासनाने एक कृती आराखडा आखावा व त्याची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.सुभाष देसाई यांचे ठराव क्रमांक ५४, ५५, ५६, ५७ व ५८

(५४) "राज्यातील नगरपालिका व महानगरपालिकांना शासनाकडून अनुदान मिळत असल्यामुळे त्यांच्या आर्थिक कारभारावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पंचायत राज समितीच्या धर्तीवर विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(५५) " मुंबई गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास मंडळाच्या अकार्यक्षमतेमुळे जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची वेळीच दुरुस्ती होत नसल्याने ऐन पावसाळ्यात इमारती कोसळून जिवित व वित्त हानी होण्याचे वाढत असलेले प्रमाण, जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची योग्यरित्या पाहणी न करणे तसेच इमारतींच्या पुनर्रचनेची खोळंबलेली अनेक कामे, त्यातून मोठ्या प्रमाणात होत असलेला भ्रष्टाचार, त्यामुळे रहिवाशांत पसरलेला तीव्र असंतोष, या संदर्भात साकल्याने विचार करून त्यावर परिणामकारक उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती नेमण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(५६) " सायकलींग हे प्रवासाचे प्रदूषणमुक्त साधन असून जास्तीत जास्त नागरिकांनी सायकलींचा दररोज वापर केल्यास हवेचे व ध्वनीचे प्रदूषण करणारी मोटारींसारखी वाहने कमी

वापरली जातील. त्यामुळे इंधनाची बचत होऊ शकते. तसेच सायकलींग स्पर्धेत राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर राज्यातून जाणाऱ्या स्पर्धकांना व्यायाम सराव व प्रोत्साहन मिळू शकते. याकरिता राज्यातील शहरी,जिल्हा व तालुका स्तरावरील राज्यमार्ग व जिल्हामार्ग रस्त्यांचे एक सुरक्षित पट्टा केवळ सायकलींसाठी आरक्षित करण्यासाठी शासनाने निर्णयात्मक कार्यवाही करावी अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(५७) " राज्यात विशेषतः रत्नागिरी, रायगड व सिंधुदूर्ग या जिल्हयांच्या किनारपट्टीवरील अनेक गावांच्या संरक्षणासाठी बांधण्यात आलेले धूप प्रतिबंधक बंधारे दरवर्षी अनेक वेळा फुटल्यामुळे समुद्राचे खारे पाणी शेतजमिनीत शिरून मालमत्तेचे, झाडांचे व शेतीचे सतत होणारे अपरिमित नुकसान, दिवसेंदिवस समुद्राच्या आक्रमणाची वाढती तीव्रता व परिणामी लोकांच्या मालमत्तेचे त्यामुळे मोठया प्रमाणात होत असलेले नुकसान लक्षात घेता समुद्राच्या वाढत्या अतिक्रमणाचा गंभीर स्वरुपाचा धोका निर्माण होऊ नये यासाठी शासनाने या तिन्ही जिल्हयांतील गावांच्या संरक्षणासाठी नियोजनबध्द व कालबध्द कार्यक्रम आखून त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(५८) " देशाला स्वातंत्र्य मिळण्याकरिता लढा देवून त्यासाठी काळया पाण्याची शिक्षा भोगून जनतेला मातृभूमी प्रेमाची ज्वलंत विचारसरणी देणारे व क्रांतीकारकांचे प्रेरणास्थान असलेले स्वातंत्र्यवीर विनायक सावरकर यांना "मरणोत्तर-भारतरत्न" प्रदान करण्याबाबत राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.राजकुमार बडोळे यांचे ठराव क्रमांक ५९, ६०, ६२ व ६३

(५९) " राज्यातील ग्रामीण भागातील सर्व खेडी नजिकच्या महामार्गांना डांबरी रस्त्याने जोडण्यासाठी शासनाने एक कालबध्द कार्यक्रम आखून त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(६०) "राज्यात महापूर, दुष्काळ, चक्रीवादळ, गारपीट, भूकंप वगैरे नैसर्गिक संकटांना तोंड देण्यासाठी व बाधित नागरिकांना त्वरेने पुरेसे अर्थसहाय्य करण्यासाठी तसेच अशा आपत्तींना तोंड देण्यासाठी पुरेसा निधी गोळा करणे व आपद्ग्रस्तांचे पुनर्वसन विनाविलंब होण्याच्या दृष्टीने शासनाने विशेष यंत्रणा निर्माण करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(६२) " राज्यातील इंधनाची वाढती टंचाई, त्यातच ग्रामीण भागात रॉकेलची होत असलेली टंचाई व रॉकेलचा होत असलेला काळाबाजार, परिणामी सामान्य गरीब जनतेला सोसाव्या लागणाऱ्या अडचणींचा विचार करून त्यावर त्वरित उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(६३) "विदर्भात सिंचनाच्या अपुऱ्या सोयी असल्यामुळे या भागातील शेतकरी वर्षानुवर्षे नापिकी आणि नुकसान सहन करीत असून अनेक सिंचनविषयक योजना/ पाटबंधारे प्रकल्प अपूर्णावस्थेत असल्यामुळे शेतकऱ्यांची होणारी गैरसोय लक्षात घेऊन विदर्भात सिंचनविषयक प्रगती होण्याचे दृष्टीने मोठया प्रमाणावर सिंचनाच्या सोयी उपलब्ध करण्यात याव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

श्री.मंगलप्रभात लोढा यांचे ठराव क्रमांक ६४, ६५, ६६, ६७ व ६८

(६४) " मुंबईमध्ये पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी मुंबईतील जलवाहिन्यांची दुरुस्ती व

देखभाल करण्यासाठी व पाण्याचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. " "

(६५) " मुंबई गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास मंडळाच्या अकार्यक्षमतेमुळे जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची वेळीच दुरुस्ती होत नसल्याने ऐन पावसाळ्यात इमारती कोसळून जिवित व वित्त हानी होण्याचे वाढत असलेले प्रमाण, जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची योग्यरित्या पाहणी करून त्याचा विकास करणे पुनर्रचनेची खोळंबलेली अनेक कामे, त्यातून मोठया प्रमाणात होत असलेला भ्रष्टाचार, त्यामुळे रहिवाशांत पसरलेला तीव्र असंतोष, या संदर्भात साकल्याने विचार करून त्यावर परिणामकारक उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती नेमण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(६६) "राज्यात अनेक कुटुंबियांचे योग्य सर्वेक्षण न झाल्याने त्यांना दारिद्र्य रेषेखालील पिवळ्या शिधापत्रिकांपासून वंचित रहावे लागत असणे, शासनाच्या अन्न व नागरी पुरवठा खात्याने रुपये १५०००/- वार्षिक उत्पन्न दारिद्र्यरेषेची मर्यादा १० वर्षांपूर्वी ठरविली असणे, तसेच शासनाने नेहरू रोजगार व सुवर्ण जयंती योजनेसाठी दारिद्र्य रेषेची मर्यादा रुपये २५०००/- ठरविली असणे, यामध्ये स्वतःच्या मालकीचे घर, कलर, टि.व्ही., गॅस, दुचाकी वाहन या अटी शिथिल केल्या असणे, एकाच शासनाचे दारिद्र्य रेषेसाठी असलेले दोन निकष हे विसंगत असणे, यात धान्य वाटपासाठी केंद्र शासनाने ६५.३४ लाख लाभार्थ्यांची संख्या ठरवून दिली असून प्रत्यक्षात ७३.४० लाख लाभार्थी निवडण्यात आले असणे, त्यामुळे केंद्राकडून मिळणारे धान्य अपुरे असल्याने दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबियांची वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रुपये १५००० वरून रुपये ५०,०००/- करण्यात यावी व राज्यातील असंघटीत क्षेत्रातील घरेलू कामगारांचा समावेश दारिद्र्य रेषेखालील यादीत करून त्यांना पिवळ्या शिधापत्रिका उपलब्ध करून देवून केंद्र शासनाकडून अतिरिक्त धान्याचा कोटा राज्यास देण्याची शासनाने मागणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(६७) "मुंबईची वाढती लोकसंख्या व त्यात परराज्यातून सतत येणाऱ्या लोंढयाची पडत असलेली भर, त्यामुळे विस्कळीत होणारे राज्याचे नियोजन, त्यातून निर्माण होणाऱ्या अनेकविध समस्या, वाढती बेरोजगारी, पिण्याचे अपुरे पाणी, सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेवर पडणारा अनावश्यक ताण, शिक्षणाची होत असलेली दुरावस्था, परिणामी राज्याची अर्थव्यवस्था विस्कळीत होणे, इत्यादी बाबींसाठी युध्दपातळीवर कार्यक्रम राबवावा व त्यासाठी विशेष उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(६८) " भारताचे शांघाय म्हणून मुंबईची ओळख जगाला व्हावी म्हणून प्रयत्नशील असणाऱ्या शासनाने मागील अनेक वर्षांपासून मुंबई शहराच्या जमिनीचा सर्व्हे न करणे, मुंबई शहरात बांधकामाची झालेली व होत असलेली प्रचंड वाढ, तथापि, अशा प्रकारे झालेल्या बांधकामाची जिल्हाधिकारी कार्यालयात नोंद नसणे, त्यामुळे शासनाचा कोटयावधी रुपयांचे महसूल बुडणे, गरजू नागरिकांना मागणी करूनही नोंदी उपलब्ध नसल्यामुळे मालमत्ता प्रमाणपत्र प्राप्त न होणे, ही वस्तुस्थिती लक्षात घेता मुंबई शहराला नोंद नसलेल्या बांधकामांपासून वाचविण्यासाठी व शासनाच्या महसूलात वाढ होण्यासाठी मुंबई शहरातील जमिनीचे सर्वेक्षण करण्याकरिता खास अभियान तातडीने राबविण्याच्या दृष्टीने शासनाने कार्यवाही करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

श्री.संतोष सांबरे यांचे ठराव क्रमांक ७१, ७३ व ७४

(७१) " महाराष्ट्र विधानमंडळाचे वर्षातून एक अधिवेशन औरंगाबाद येथे भरविण्यात यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(७३) "राज्यात औद्योगिक वसाहती व कारखान्यांचे वाढते प्रमाण त्यामुळे बहुतांश जिल्ह्यात वायू प्रदूषण व जल प्रदूषणाची निर्माण झालेली समस्या, कोळसाखाणी पासून होत असलेले प्रदूषण, उद्योजक करारनामा करून देखील प्रदूषणाबाबत न पाळत असलेले नियम, विशेषतः ज्या भागात दुर्मिळ वनसंपदा तसेच वन्यजीवांचे वास्तव्य आहे त्या भागात कोळसा खाणींसाठी परवानगी देण्याचा चाललेला प्रकार, त्यामुळे वन व वन्यजीवांचे अस्तित्व धोक्यात येणे, त्यातच शासनाला अपुऱ्या साधन सामुग्रीमुळे प्रदूषणावर आळा घालण्याकरिता येत असलेले अपयश, परिणामी जनतेच्या आरोग्याचा निर्माण झालेला प्रश्न, या सर्वांवर आळा घालण्याकरिता शासनाने विशेष यंत्रणा निर्माण करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनाला करीत आहे."

(७४) "राज्यातील विशेषतः मराठवाड्यातील सर्व गावे बारमाही वाहतुकीसाठी योग्य व्हावीत याकरिता सर्व गावे बारमाही रस्त्यांनी जोडण्याबाबत आणि आवश्यक असेल तेथे नद्या, नाले, मोऱ्या यांचेवर पूल बांधण्यासाठी शासनाने धडक योजना अंमलात आणावी, व या संदर्भातील अंमलबजावणीसाठी स्वतंत्र ग्रामीण रस्ते विकास महामंडळ स्थापन करावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

श्री.विजयराव औटी यांचा ठराव क्रमांक ७७

(७७) " महाराष्ट्र राज्य वितरण कंपनीने वीजेचे दर शेती पंपाकरिता आणि घरगुती वीज ग्राहकांकरिता भरमसाठ वाढवणे, त्याचबरोबर मोठ्यामोठ्या वातानुकूलित मॉल्सच्या वीज वापराच्या दरात वाढ न करणे, या वीज दरवाढीमुळे शेतीची अर्थव्यवस्था धोक्यात येण्याची शक्यता निर्माण होणे, म्हणून शेतीपंपासाठी आणि घरगुती वापरासाठी पुढील १० वर्षे वीज वापराचे दर एकाच निश्चित दरपत्रकाप्रमाणे ठरविण्यात यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.संभाजी पवार यांचे ठराव क्रमांक ७८, ७९, ८० व ८१

(७८) " राज्यातील सुशिक्षित बेरोजगारांचे वाढते प्रमाण व त्यांच्यात रोजगाराअभावी निर्माण झालेले वैफल्याचे व असंतोषाचे वातावरण लक्षात घेता बेरोजगारांची समस्या परिणामकारक पध्दतीने सोडविण्यासाठी सेवायोजन आणि रोजगार व स्वयंरोजगार कार्यालये अधिक कार्यक्षम करण्यासाठी तसेच, संबंधित प्रश्नावर उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(७९) " राज्यातील अत्यल्प व अल्पभूधारक शेतकऱ्यांच्या शेतीतील विहिरी व विद्युत पंपाचा मोठ्या प्रमाणात राहिलेला अनुशेष, विद्युत कनेक्शन मिळण्याकरिता होणारा विलंब त्यामुळे विद्युत पंपावर घेतलेल्या कर्जाचा वाढत असलेला आर्थिक बोजा, शेतात राबविल्या जाणाऱ्या फळबाग विकास योजनांचे पाण्याअभावी होणारे नुकसान टाळण्याच्या दृष्टीने व उक्त योजनेची अंमलबजावणी परिणामकारकरित्या करण्यासाठी शासनाने धोरणात्मक कार्यक्रम राबवावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(८०) " राज्यातील ग्रामीण भागातील ग्रामपंचायतींना देखभालीसाठी हस्तांतरित करण्यात आलेल्या नळ पाणीपुरवठा योजना निधीअभावी बंद पडतात, व्यवस्थापन नीट होत नाही, त्यामुळे देखभाल व व्यवस्थापन सुरळीत होण्यासाठी शासनाने हया सर्व नळ पाणीपुरवठा योजना स्वतंत्र महामंडळाकडे सोपवाव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(८१) " शेतकऱ्यांना शेती व्यवसायासाठी लागणारी रासायनिक खते, अवजारे, किटकनाशके यांच्या किमतीमध्ये सतत होणारी वाढ, तसेच शेतकऱ्यांना शेतीमालाचे न परवडणारे भाव विचारात घेता, उत्पादन खर्चावर आधारित असे शेतीमालाचे भाव शेतकऱ्यांना मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.भाऊराव पाटील यांचे ठराव क्रमांक ८३, ८४, ८५, ८६ व ८७

(८३) "राज्यातील नगरपालिका व महानगरपालिकांना शासनाकडून अनुदान मिळत असल्यामुळे त्यांच्या आर्थिक कारभारावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पंचायत राज समितीच्या धर्तीवर विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(८४) " राज्यातील ग्रामीण भागातील ग्रामपंचायतींना देखभालीसाठी हस्तांतरित करण्यात आलेल्या नळ पाणीपुरवठा योजना निधीअभावी बंद पडतात, व्यवस्थापन नीट होत नाही, त्यामुळे देखभाल व व्यवस्थापन सुरळीत होण्यासाठी शासनाने हया सर्व नळ पाणीपुरवठा योजना स्वतंत्र महामंडळाकडे सोपवाव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(८५) " शेतकऱ्यांना शेती व्यवसायासाठी लागणारी रासायनिक खते, अवजारे, किटकनाशके यांच्या किमतीमध्ये सतत होणारी वाढ, तसेच शेतकऱ्यांना शेतीमालाचे न परवडणारे भाव विचारात घेता, उत्पादन खर्चावर आधारित असे शेतीमालाचे भाव शेतकऱ्यांना मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(८६) "राज्यात दिवसेंदिवस वनराईचे कमी होत असलेले प्रमाण, बेसुमार वृक्ष तोडीने होणारी जमिनीची धूप, पर्जन्यमानात झालेली घट, सिंचन व पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली समस्या, पर्यावरणाचा बिघडलेला समतोल इत्यादी बाबी लक्षात घेता, त्यासाठी निश्चित स्वरूपाचा कालबद्ध कार्यक्रम आखून त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(८७) " राज्यातील अत्यल्प व अल्पभूधारक शेतकऱ्यांच्या शेतीतील विहिरी व विद्युत पंपाचा मोठ्या प्रमाणात राहिलेला अनुशेष. विद्युत कनेक्शन मिळण्याकरिता होणारा विलंब त्यामुळे विद्युत पंपावर घेतलेल्या कर्जाचा वाढत असलेला आर्थिक बोजा, शेतात राबविल्या जाणाऱ्या फळबाग विकास योजनांचे पाण्याअभावी होणारे नुकसान टाळण्याच्या दृष्टीने व उक्त योजनेची अंमलबजावणी परिणामकारकरित्या करण्यासाठी शासनाने धोरणात्मक कार्यक्रम राबवावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.भाऊसाहेब कांबळे यांचे ठराव क्रमांक ८८, ८९, ९०, ९१ व ९२

(८८) " शेतकऱ्यांना शेती व्यवसायासाठी लागणारी रासायनिक खते, अवजारे, फिटकनाशके यांच्या किमतीमध्ये सतत होणारी वाढ, तसेच शेतकऱ्यांना शेतीमालाचे न परवडणारे भाव विचारात घेता, उत्पादन खर्चावर आधारित असे शेतीमालाचे भाव शेतकऱ्यांना मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(८९) " राज्यात उद्योग जगतात मोठ्या प्रमाणात स्थानिक भूमीपूत्रांना रोजगार उपलब्ध न होणे, उद्योगांमध्ये भूमीपूत्रांची संख्या नगण्य असल्याने राज्यात बेरोजगारांची संख्या प्रचंड प्रमाणात वाढणे, राज्यातील सेवायोजन कार्यालयामध्ये लाखो तरुणांनी नोकरीसाठी केलेली नोंद, उद्योगांमध्ये भूमीपूत्रांना नोकऱ्या देण्यास शासन अपयशी ठरल्याने राज्यातील सुशिक्षित तरुणांमध्ये पसरलेले नैराश्य, राज्यातील बेरोजगार भूमीपूत्रांच्या हक्कांचे रक्षण करण्यासाठी यापुढे राज्यातील शासकीय, निमशासकीय तसेच खाजगी आस्थापनांवरील कार्यालयांमध्ये नोकरी देताना भूमीपूत्रांना प्राधान्याने नोकरीत घेण्यासाठी शासनाने धोरणात्मक निर्णय घ्यावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(९०) "राज्यातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या बेसुमार वाढत असलेल्या किमती, त्यावर नियंत्रण ठेवण्यात शासनाला आलेले अपयश, ऐन सणासुदीच्या वेळी बाजारात जीवनावश्यक वस्तूंचा कृत्रिम तुटवडा निर्माण करून त्या वस्तूंची बेसुमार भाववाढ करण्याची व्यापारी वर्गात निर्माण झालेली प्रवृत्ती, सरकारमान्य स्वस्त धान्य दुकानात जीवनावश्यक वस्तूंचा निर्माण झालेला तुटवडा, त्यामुळे जनतेवर पडत असलेला आर्थिक ताण, या सर्व गोष्टींचा सर्वकष विचार करून जीवनावश्यक वस्तूंचे योग्य व स्वस्त दराने वितरण करण्यासाठी सार्वजनिक वितरण व्यवस्था अधिक बळकट करून स्थिर भाव योजना आखावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(९१) "राज्यातील वाढती लोकसंख्या, वाढत्या औद्योगिक वसाहती, त्यामुळे शहरातून वाढलेली गुन्हेगारी, अपुरी पोलिस व्यवस्था, पोलिसांवर पडणारा मानसिक ताण, त्यातच महिलांवरील अत्याचाराचे वाढलेले प्रमाण, पोलीसांच्या अपुऱ्या संख्येमुळे तपासणीस होणारा विलंब, परिणामी महिलांना न्याय मिळण्यास होणाऱ्या विलंबामुळे त्यांच्यात पसरलेला असंतोष, त्याकरिता पोलीसांच्या संख्येत करावयाची वाढ, पोलीसांच्या मानसिक स्थितीत सुधारणा करण्याकरिता तसेच महिलांवरील अत्याचार थांबविण्यासाठी शासनाने उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(९२) "खानदेशात सिंचनाच्या अपूर्ण सोयी असल्यामुळे या भागातील शेतकरी वर्षानुवर्षे नुकसान सहन करीत असून अनेक सिंचनविषयक योजना/ पाटबंधारे प्रकल्प अपूर्णावस्थेत असल्यामुळे शेतकऱ्यांची होणारी गैरसोय लक्षात घेऊन खानदेशातील सिंचनविषयक प्रगती होण्याचे दृष्टीने मोठ्या प्रमाणावर सिंचनाच्या सोयी उपलब्ध करण्यात याव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

श्री.विनायक निम्हण यांचे ठराव क्रमांक ९३, ९४ व ९५

(९३) "राज्यात महापूर, दुष्काळ, चक्रीवादळ, गारपीट, भूकंप वगैरे नैसर्गिक संकटांना तोंड देण्यासाठी व बाधित नागरिकांना त्वरेने पुरेसे अर्थसहाय्य करण्यासाठी तसेच अशा आपत्तींना तोंड देण्यासाठी पुरेसा निधी गोळा करणे व आपद्ग्रस्तांचे पुनर्वसन विनाविलंब होण्याच्या दृष्टीने शासनाने विशेष यंत्रणा निर्माण करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(९४) " वाढत्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात शासनातर्फे व महानगरपालिकांतर्फे रुग्णवाहिका सुरु न करणे, तसेच अपघात, नैसर्गिक आपत्ती किंवा आकस्मिक दुखणे यामुळे सर्वसामान्य लोकांना रुग्णवाहिका सेवा तात्काळ उपलब्ध न होणे, त्यासाठी सामाजिक किंवा राजकीय संस्थानी विभागा-विभागातून जनसेवेच्या उदात्त हेतूने रुग्णवाहिका सुरु केल्या आहेत, अशा रुग्णवाहिकांसाठी शासनामार्फत आर्थिक अनुदान देण्यात यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(९५) "राज्यातील नगरपालिका व महानगरपालिकांना शासनाकडून अनुदान मिळत असल्यामुळे त्यांच्या आर्थिक कारभारावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पंचायत राज समितीच्या धर्तीवर विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

श्री.राहुल बोंद्रे यांचे ठराव क्रमांक ९६, ९७ व ९८

(९६) " राज्यातील प्रामुख्याने विदर्भात अत्यल्प व अल्पभुधारक शेतकऱ्यांच्या शेतातील विहिरी व विद्युत पंपाचा मोठ्या प्रमाणावर राहिलेला अनुशेष, यासाठी कालबद्ध कार्यक्रम आखून अनुशेष पूर्ण करण्यात यावा अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(९७) " बुलढाणा व जालना जिल्ह्यांचा सर्वांगीण विकास होण्यासाठी खामगांव- जालना रेल्वे मार्गाचे काम पूर्ण करण्यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरवा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(९८) " राज्यातील प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षणाचा दिवसेंदिवस खालावत चाललेला दर्जा लक्षात घेता, या प्रकरणी आमुलाग्र सुधारणा करण्यासाठी एक कालबद्ध कार्यक्रम आखून त्यांची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.ओमप्रकाश पोकर्णा यांचे ठराव क्रमांक ९९, १००, १०१, १०२ व १०३

(९९) " राज्यातील इतर विभागांपेक्षा मराठवाडा तुलनात्मकदृष्ट्या मागासलेला असल्याने मराठवाडयाच्या विकासाच्या दृष्टीने आवश्यक असलेले १) लातूर ते मिरज, २) पूर्णा ते अकोला, ३) मुदखेड ते निजामाबाद,सिकंदराबाद,४) रोटेगाव ते पुणतांबा, ५) परळी-बीड-नगर हे नवीन रेल्वे मार्ग विकसित करण्यासाठी नांदेड ते मनमाड रेल्वे मार्ग दुपदरी (सेकंड ट्रॅक) करणे तसेच अपूर्ण असलेले रेल्वे मार्ग पूर्ण होण्याकरिता राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरवा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१००) " राज्यातील विशेषतः मराठवाडयातील सर्व गावे बारमाही वाहतुकीस योग्य व्हावीत याकरिता सर्व ग्रामीण भागातील रस्त्यांची पाहणी करून आवश्यक असेल तेथे नद्या, खाडया, नाले व मोऱ्या यांचेवर पूल बांधण्याची धडक योजना शासनाने हाती घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१०१) " राज्यातील विनाअनुदान तत्वावर सुरु करण्यात आलेल्या माध्यमिक शाळांमध्ये अनुदानाअभावी प्रयोगशाळा, ग्रंथालये इत्यादी सोयी विद्यार्थ्यांना उपलब्ध होवू शकत नसल्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीवर होणारा विपरित परिणाम विचारात घेता विनाअनुदान तत्वावर मान्यता

दिलेल्या राज्यातील सर्व माध्यमिक शाळांना चालू शैक्षणिक वर्षापासून १०० टक्के अनुदान देण्यात यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१०२) " राज्यातील ग्रामीण भागातील ग्रामपंचायतींना देखभालीसाठी हस्तांतरित करण्यात आलेल्या नळ पाणीपुरवठा योजना निधीअभावी बंद पडतात, व्यवस्थापन नीट होत नाही, त्यामुळे देखभाल व व्यवस्थापन सुरळीत होण्यासाठी शासनाने या सर्व नळ पाणीपुरवठा योजना स्वतंत्र महामंडळाकडे सोपवाव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१०३) " राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भू-गर्भातील जलसाठ्यांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरीत अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.जगन्नाथ शेड्डी यांचे ठराव क्रमांक १०४, १०५, १०६, १०७ व १०८

(१०४) "राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भूगर्भातील जलसाठ्यांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरीत अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१०५) " राज्यातील सुशिक्षित बेरोजगारांचे वाढते प्रमाण व त्यांच्यात रोजगाराअभावी निर्माण झालेले वैफल्याचे व असंतोषाचे वातावरण लक्षात घेता बेरोजगारांची समस्या परिणामकारक पध्दतीने सोडविण्यासाठी सेवायोजन आणि रोजगार व स्वयंरोजगार कार्यालये अधिक कार्यक्षम करण्यासाठी तसेच संबंधित प्रश्नावर उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१०६) " मुंबई गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास मंडळाच्या अकार्यक्षमतेमुळे जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची वेळीच दुरुस्ती होत नसल्याने ऐन पावसाळ्यात इमारती कोसळून जिवित व वित्त हानी होण्याचे वाढत असलेले प्रमाण, जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची योग्यरित्या पाहणी न करणे तसेच इमारतींच्या पुनर्रचनेची खोळंबलेली अनेक कामे, त्यातून मोठया प्रमाणात होत असलेला भ्रष्टाचार, त्यामुळे रहिवाशांत पसरलेला तीव्र असंतोष, या संदर्भात साकल्याने विचार करुन त्यावर परिणामकारक उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती नेमण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१०७) " शासनाच्या मोठया व मध्यम प्रकल्पांमुळे बाधित होणाऱ्या प्रकल्पग्रस्त लोकांचे पुनर्वसन करण्याच्या दृष्टीने निश्चित स्वरूपाचा एक कालबद्ध कार्यक्रम आखून त्याची तातडीने अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने शासनाने उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१०८) " भारताचे शांघाय म्हणून मुंबईची ओळख जगाला व्हावी म्हणून प्रयत्नशील असणाऱ्या शासनाने मागील अनेक वर्षापासून मुंबई शहराच्या जमिनीचा सर्व्हे न करणे, मुंबई शहरात बांधकामाची झालेली व होत असलेली प्रचंड वाढ, तथापि, अशा प्रकारे झालेल्या बांधकामाची

जिल्हाधिकारी कार्यालयात नोंद नसणे, त्यामुळे शासनाचा कोटयावधी रुपयांचे महसूल बुडणे, गरजू नागरिकांना मागणी करूनही नोंदी उपलब्ध नसल्यामुळे मालमत्ता प्रमाणपत्र प्राप्त न होणे, ही वस्तुस्थिती लक्षात घेता मुंबई शहराला नोंद नसलेल्या बांधकामांपासून वाचविण्यासाठी व शासनाच्या महसूलात वाढ होण्यासाठी मुंबई शहरातील जमिनीचे सर्वेक्षण करण्याकरिता खास अभियान तातडीने राबविण्याच्या दृष्टीने शासनाने कार्यवाही करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

श्री.मधु चव्हाण यांचे ठराव क्रमांक १०९, ११०, १११ व ११२

(१०९) " मुंबई गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास मंडळाच्या अकार्यक्षमतेमुळे जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची वेळीच दुरुस्ती होत नसल्याने ऐन पावसाळ्यात इमारती कोसळून जिवित व वित्त हानी होण्याचे वाढत असलेले प्रमाण, जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची योग्यरित्या पाहणी न करणे तसेच इमारतींच्या पुनर्रचनेची खोळंबलेली अनेक कामे, त्यातून मोठ्या प्रमाणात होत असलेला भ्रष्टाचार, त्यामुळे रहिवाशांत पसरलेला तीव्र असंतोष, या संदर्भात साकल्याने विचार करून त्यावर परिणामकारक उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती नेमण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(११०) "राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भूगर्भातील जलसाठ्यांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरीत अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१११) "राज्यातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या बेसुमार वाढत असलेल्या किमती, त्यावर नियंत्रण ठेवण्यात शासनाला आलेले अपयश, ऐन सणासुदीच्या वेळी बाजारात जीवनावश्यक वस्तूंचा कृत्रिम तुटवडा निर्माण करून त्या वस्तूंची बेसुमार भाववाढ करण्याची व्यापारी वर्गात निर्माण झालेली प्रवृत्ती, सरकारमान्य स्वस्त धान्य दुकानात जीवनावश्यक वस्तूंचा निर्माण झालेला तुटवडा, त्यामुळे जनतेवर पडत असलेला आर्थिक ताण, या सर्व गोष्टींचा सर्वकष विचार करून जीवनावश्यक वस्तूंचे योग्य व स्वस्त दराने वितरण करण्यासाठी सार्वजनिक वितरण व्यवस्था अधिक बळकट करून स्थिर भाव योजना आखावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(११२) "राज्यातील नगरपालिका व महानगरपालिकांना शासनाकडून अनुदान मिळत असल्यामुळे त्यांच्या आर्थिक कारभारावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पंचायत राज समितीच्या धर्तीवर विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

डॉ. नामदेव उसेंडी यांचे ठराव क्रमांक ११३, ११४, ११५, ११६ व ११७

(११३) "राज्यातील मराठवाडा व विदर्भ हे तुलनात्मकदृष्ट्या मागासलेले विभाग रेल्वे मार्गांनी जोडण्याच्या दृष्टीने खामगाव-जालना, वर्धा-यवतमाळ-पुसद-नांदेड या नवीन रेल्वे मार्गांचे काम सत्वर मंजूर करण्यासाठी तसेच यवतमाळ ते मुर्तीजापूर (व्हाया दारव्हा) हा नॅरोगेज मार्ग ब्रॉडगेजमध्ये रूपांतर करण्यासाठी कोकण रेल्वे विकास महामंडळाच्या धर्तीवर विदर्भ रेल्वे

विकास महामंडळ स्थापन करण्याबाबत राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरवा अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(११४) "राज्यातील प्रामुख्याने विदर्भात अत्यल्प व अल्पभुधारक शेतकऱ्यांच्या शेतातील विहिरी व विद्युत पंपाचा मोठ्या प्रमाणावर राहिलेला अनुशेष, यासाठी कालबद्ध कार्यक्रम आखून अनुशेष पूर्ण करण्यात यावा अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(११५) " शेतकऱ्यांना शेती व्यवसायासाठी लागणारी रासायनिक खते, अवजारे, किटकनाशके यांच्या किमतीमध्ये सतत होणारी वाढ, तसेच शेतकऱ्यांना शेतीमालाचे न परवडणारे भाव विचारात घेता, उत्पादन खर्चावर आधारित असे शेतीमालाचे भाव शेतकऱ्यांना मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(११६) "तालुक्यातील सर्व शासकीय कार्यालये एकाच प्रशासकीय इमारतीत असावीत, जेणेकरून तालुक्याच्या ठिकाणी येणाऱ्या गावकऱ्यांना त्यांच्या कामासाठी वेगवेगळ्या कार्यालयात जाण्यासाठी पायपीट करावी लागणार नाही तसेच आर्थिक भुर्दंड सोसावा लागणार नाही. यासाठी शासनाने योजनाबद्ध कार्यक्रम आखून त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(११७) " विदर्भाच्या विकासाच्या दृष्टीकोनातून यवतमाळ व अकोला जिल्ह्यातील यवतमाळ ते मुर्तिजापूर व्हाया दारव्हा हा ११० कि.मी. लांबीचा नॅरोगेज रेल्वे मार्ग ब्रॉडगेज मध्ये रुपांतरित करण्यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरवा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री. देवेंद्र फडणवीस यांचे ठराव क्रमांक ११८, ११९, १२०, १२१ व १२२

(११८) "राज्यातील अनेक ठिकाणी धरणासारख्या प्रकल्पांमध्ये ज्यांची घरे व जमिनी गेल्या आहेत अशा प्रकल्पग्रस्तांच्या पुनर्वसनाचे काम विनाविलंब व निश्चितपणे पूर्ण होऊ शकेल या दृष्टीने कालबद्ध कार्यक्रम आखण्यात यावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(११९) "राज्यातील नगरपालिका व महानगरपालिकांना शासनाकडून अनुदान मिळत असल्यामुळे त्यांच्या आर्थिक कारभारावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पंचायत राज समितीच्या धर्तीवर विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१२०) "विदर्भ प्रदेश भौगोलिक दृष्ट्या अतिशय सक्षम असणे, वीज, पाणी, औद्योगिक वसाहती आणि जमिनी यांची विपुलता असूनही उद्योग आणण्यात शासन अपयशी ठरणे, मोठ्या प्रमाणात वीज निर्मिती होवूनही शासनाने प्रचंड प्रमाणात भारनियमन करणे, भारनियमनामुळे शेतीला सिंचित करण्यास शेतकरी अपयशी ठरणे, सिंचनाचे अनेक प्रकल्प अपूर्णावस्थेत असल्यामुळे मोठ्या प्रमाणावर शेती सिंचनापासून वंचित राहणे, यामुळे विदर्भात होत असलेल्या शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या, शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या थांबविण्यास शासन अपयशी ठरणे, विदर्भात खनिज संपत्ती मोठ्या प्रमाणावर असूनही विदर्भाला फायदा न झाल्याने विदर्भाचा अनुशेष वाढतच जाणे, शासनाच्या उदासीनतेमुळे विदर्भाचे दरडोई उत्पन्न कमी असणे, विदर्भ भौगोलिकदृष्ट्या सक्षम

असूनही केवळ शासनाच्या उदासिनतेमुळेच मागासलेला असणे, यामुळे विदर्भ राज्याची निर्मिती होण्यासाठी केंद्र शासनाकडे आग्रह धरावा, अशी शिफारस ही विधानसभा करीत आहे."

(१२१) " राज्यात उद्योग जगतात मोठया प्रमाणात स्थानिक भूमीपूत्रांना रोजगार उपलब्ध न होणे, उद्योगांमध्ये भूमीपूत्रांची संख्या नगण्य असल्याने राज्यात बेरोजगारांची संख्या प्रचंड प्रमाणात वाढणे, राज्यातील सेवायोजन कार्यालयामध्ये लाखो तरुणांना नोकरीसाठी केलेली नोंद, उद्योगांमध्ये भूमीपूत्रांना नोकऱ्या देण्यास शासन अपयशी ठरल्याने राज्यातील सुशिक्षित तरुणांमध्ये पसरलेले नैराश्य, राज्यातील बेरोजगार भूमीपूत्रांच्या हक्कांचे रक्षण करण्यासाठी यापुढे राज्यातील शासकीय, निमशासकीय तसेच खाजगी आस्थापनांवरील कार्यालयांमध्ये नोकरी देताना भूमीपूत्रांना प्राधान्याने नोकरीत घेण्यासाठी शासनाने धोरणात्मक निर्णय घ्यावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१२२) " विदर्भात वीज निर्मितीचे अनेक प्रकल्प असणे, राज्यातील वीज निर्मितीपैकी निम्मा वीज निर्मितीचा वाटा विदर्भाचाच असणे, मोठया प्रमाणावर वीज निर्मिती करूनही विदर्भातच मोठया प्रमाणावर भारनियमन होणे, भारनियमनामुळे विद्यार्थ्यांचे होणारे शैक्षणिक नुकसान, व्यापारी जगताचे होणारे आर्थिक नुकसान, विजेअभावी शेती सिंचनापासून वंचित राहणे, यामुळे शेतकऱ्यांच्या पिकांचे होणारे प्रचंड नुकसान, विजेअभावी विदर्भात उद्योग न येणे, परिणामी बेरोजगारांची संख्या प्रचंड प्रमाणात वाढणे, विदर्भालगत असलेल्या छत्तीसगढ राज्यात उद्योगांना वीज सवलतीच्या दराने उपलब्ध होत असल्याने उद्योग त्या राज्यात जाणे, परिणामी विदर्भाच्या वाटयाला प्रदुषण येवून विकासही न होणे, विदर्भात उत्पादित होणाऱ्या विजेच्या प्रमाणात वाटप होण्याची आवश्यकता, विदर्भातील उद्योगांना सवलतीच्या दराने वीज पुरवठा करण्याची गरज लक्षात घेता तसेच भारनियमन रद्द करण्याच्या दृष्टीने शासनाने तातडीने उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा करीत आहे."

श्री.जयकुमार रावल यांचे ठराव क्रमांक १२३, १२४ व १२५

(१२३) "खानदेशात सिंचनाच्या अपूर्ण सोयी असल्यामुळे या भागातील शेतकरी वर्षानुवर्षे नुकसान सहन करीत असून अनेक सिंचनविषयक योजना/ पाटबंधारे प्रकल्प अपूर्णावस्थेत असल्यामुळे शेतकऱ्यांची होणारी गैरसोय लक्षात घेऊन खानदेशातील सिंचनविषयक प्रगती होण्याचे दृष्टीने मोठया प्रमाणावर सिंचनाच्या सोयी उपलब्ध करण्यात याव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१२४) "राज्यात दूरदर्शनवर विविध वाहिन्यांवर अलिकडे हिंदी-मराठी गीतांची रिमिक्स गाणी दाखविली जातात, त्यातील नृत्य अश्लील हावभाव करणारे असल्यामुळे त्याचा शाळकरी मुला-मुलींवर गंभीर दुष्परिणाम होऊन सामाजिक हानी होत असणे, अतः रिमिक्स गाण्यांमधील अश्लील हावभाव आणि त्याचे दुष्परिणाम लक्षात घेता या गाण्यांच्या प्रसारणावर केंद्र सरकारने तात्काळ बंदी घालावी, यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे पाठपुरावा करावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१२५) "राज्यात दिवसेंदिवस वनराईचे कमी होत असलेले प्रमाण, बेसुमार वृक्षतोडीने होणारी जमिनीची धूप, पर्जन्यमानात झालेली घट, सिंचन व पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली समस्या, पर्यावरणाचा बिघडलेला समतोल इत्यादी बाबी लक्षात घेता, त्यासाठी निश्चित स्वरूपाचा कालबद्ध कार्यक्रम आखून त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

श्री. योगेश सागर यांचे ठराव क्रमांक १२६, १२७, १२८ व १२९

(१२६) "राज्यात दिवसेंदिवस वाढत जाणारे प्रदूषण, त्यामुळे निसर्गाचा निर्माण झालेला असमतोल, पेट्रोल, डिझेलचे दिवसेंदिवस वाढत जाणारे दर, वाहनांच्या संख्येत दिवसेंदिवस होणारी वाढ, त्यामुळे नागरिकांचे होणारे हाल, तसेच ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांची साखर कारखान्यांकडून होणारी पिळवणूक थांबविण्यासाठी राज्य शासनाने इथेनॉल, बायोडिझेल यासारखे इंधन स्विकारण्यासाठी केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१२७) "मुंबई शहरातील जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींच्या पुर्नबांधणीबाबतचे शासनाचे उदासीन धोरण तसेच मुंबई गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास मंडळाच्या अकार्यक्षमतेमुळे जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची दुरुस्ती होत नसल्याने ऐन पावसाळ्यात इमारती कोसळून जिवित व वित्त हानी होण्याचे वाढत असलेले प्रमाण, जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची योग्यरित्या पाहणी न करणे, तसेच इमारतींच्या पुनर्रचनेची खोळंबलेली अनेक कामे, त्यातून मोठया प्रमाणात होत असलेला भ्रष्टाचार, त्यामुळे रहिवाशांत पसरलेला तीव्र असंतोष, या संदर्भात साकल्याने विचार करून त्यावर परिणामकारक उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती नेमण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१२८) "राज्यात महापूर, दुष्काळ, चक्रीवादळ, गारपीट, भूकंप वगैरे नैसर्गिक संकटांना तोंड देण्यासाठी व बाधित नागरिकांना त्वरेने पुरेसे अर्थसहाय्य करण्यासाठी तसेच अशा आपत्तींना तोंड देण्यासाठी पुरेसा निधी गोळा करणे व आपद्ग्रस्तांचे पुनर्वसन विनाविलंब होण्याच्या दृष्टीने शासनाने विशेष यंत्रणा निर्माण करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१२९) "राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भूगर्भातील जलसाठयांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरीत अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

प्रा. राम शिंदे यांचे ठराव क्रमांक १३०, १३१, १३३ व १४४

(१३०) "राज्यातील जीवनावश्यक वस्तुंच्या बेसुमार वाढत असलेल्या किंमती, त्यावर नियंत्रण ठेवण्यात शासनाला आलेले अपयश, ऐन सणासुदीच्या वेळी बाजारात जीवनावश्यक वस्तुंचा कृत्रिम तुटवडा निर्माण करून त्या वस्तुंची बेसुमार भाववाढ करण्याची व्यापारीवर्गात निर्माण झालेले प्रवृत्ती, सरकारमान्य स्वस्त धान्य दुकानात जीवनावश्यक वस्तुंचा निर्माण झालेला तुटवडा, त्यामुळे जनतेवर पडत असलेला आर्थिक ताण, या सर्व गोष्टींचा सर्वेकष विचार करून जीवनावश्यक वस्तुंचे योग्य व स्वस्त दराने वितरण करण्यासाठी सार्वजनिक वितरण व्यवस्था अधिक बळकट करून स्थिरभाव योजना आखावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१३१) "राज्यातील सुशिक्षित बेरोजगारांचे वाढते प्रमाण व त्यांच्यात रोजगाराअभावी निर्माण झालेले वैफल्याचे व असंतोषाचे वातावरण लक्षात घेता बेरोजगारांची समस्या परिणामकारक

पध्दतीने सोडविण्यासाठी सेवायोजन आणि रोजगार व स्वयंरोजगार कार्यालये अधिक कार्यक्षम करण्यासाठी तसेच, संबंधित प्रश्नावर उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१४३) "राज्यातील अत्यल्प व अल्पभूधारक शेतकऱ्यांच्या शेतीतील विहिरी व विद्युत पंपांचा मोठ्या प्रमाणात राहिलेला अनुशेष, विद्युत कनेक्शन मिळण्याकरिता होणारा विलंब त्यामुळे विद्युत पंपावर घेतलेल्या कर्जाचा वाढत असलेला आर्थिक बोजा, शेतात राबविल्या जाणाऱ्या फळबाग विकास योजनांचे पाण्याअभावी होणारे नुकसान टाळण्याच्या दृष्टीने व उक्त योजनेची अंमलबजावणी परिणामकारकरित्या करण्यासाठी शासनाने धोरणात्मक कार्यक्रम राबवावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१४४) "राज्यातील ग्रामीण भागातील ग्रामपंचायतींना देखभालीसाठी हस्तांतरित करण्यात आलेल्या नळ पाणीपुरवठा योजना निधीअभावी बंद पडतात, व्यवस्थापन नीट होत नाही, त्यामुळे देखभाल व व्यवस्थापन सुरळीत होण्यासाठी शासनाने या सर्व नळ पाणीपुरवठा योजना स्वतंत्र महामंडळाकडे सोपवाव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री. नाना पटोले यांचे ठराव क्रमांक १३२, १३३, १३४, १३५ व १३६

(१३२) " शासनाच्या मोठ्या व मध्यम प्रकल्पांमुळे बाधित होणाऱ्या प्रकल्पग्रस्त लोकांचे पुनर्वसन करण्याच्या दृष्टीने निश्चित स्वरूपाचा एक कालबद्ध कार्यक्रम आखून त्याची तातडीने अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने शासनाने उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१३३) " विदर्भाच्या सर्वांगिन विकासासाठी विदर्भाचे स्वतंत्र राज्य असावे ही त्या भागातील जनतेची मागणी विचारात घेता संविधानातील तरतुदीप्रमाणे विदर्भाचे स्वतंत्र राज्य निर्माण करण्यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१३४) " राज्यात औद्योगिक वसाहती व कारखान्यांचे वाढते प्रमाण, त्यामुळे बहुतांश जिल्ह्यात वायू प्रदूषण व जलप्रदूषणाची निर्माण झालेली समस्या कोळसाखाणीपासून होत असलेले प्रदूषण, उद्योजक करारनामा करून देखील प्रदूषणाबाबत न पाळत असलेले नियम, त्यातच शासनाला अपुऱ्या साधन सामुग्रीमुळे प्रदूषणावर आळा घालण्याकरिता येत असलेले अपयश, परिणामी जनतेच्या आरोग्याचा निर्माण झालेला प्रश्न, या सर्वांवर आळा घालण्याकरिता शासनाने विशेष यंत्रणा निर्माण करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१३५) " राज्यात आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या घटकांना शासकीय सेवेत काही जागांचे आरक्षण ठेवण्याची तरतूद करण्याबाबत व त्यांच्यासाठी कल्याणकारी योजना आखण्यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१३६) " राज्यातील विनाअनुदान तत्वावर सुरु करण्यात आलेल्या माध्यमिक शाळांमध्ये अनुदानाअभावी प्रयोगशाळा, ग्रंथालये इत्यादी सोयी विद्यार्थ्यांना उपलब्ध होवू शकत नसल्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीवर होणारा विपरित परिणाम विचारात घेता विनाअनुदान तत्वावर मान्यता

दिलेल्या राज्यातील सर्व माध्यमिक शाळांना चालू शैक्षणिक वर्षापासून १०० टक्के अनुदान देण्यात यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

श्री.गोपाळ शेटी यांचे ठराव क्रमांक १३७, १३८ व १४५

(१३७) "मानवतेचे महाभाष्यकार असलेल्या श्री.संत ज्ञानेश्वर महाराजांच्या श्री. ज्ञानेश्वरीचे सप्तशताब्दी वर्षाचे औचित्य साधून त्यांचे उचित स्मारक व्हावे व त्यांच्या वास्तव्याने पुनित झालेल्या "नेवासे" परिसराचा सर्वांगीण विकास करण्यासाठी शासनाने एक कालबद्ध योजना आखून त्याची त्वरेने अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१३८) "देशाला स्वातंत्र्य मिळण्याकरीता लढा देऊन त्यासाठी काळ्या पाण्याची शिक्षा भोगून जनतेला मातृभूमी प्रेमाची ज्वलंत विचारसरणी देणारे व क्रांतीकारकांचे प्रेरणास्थान असलेले स्वातंत्र्यवीर विनायक दामोदर सावरकर यांना "मरणोत्तर भारतरत्न" प्रदान करण्याबाबत राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१४५) "राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेता पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भूगर्भातील जलसाठ्यांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

श्री.अतुल देशकर यांचे ठराव क्रमांक १३९, १४०, १४१ व १४२

(१३९) "राज्यात महापूर, दुष्काळ, चक्रीवादळ, गारपीट, भूकंप वगैरे नैसर्गिक संकटांना तोंड देण्यासाठी व बाधित नागरिकांना त्वरेने पुरेसे अर्थसहाय्य करण्यासाठी तसेच अशा आपत्तींना तोंड देण्यासाठी पुरेसा निधी गोळा करणे व आपद्ग्रस्तांचे पुनर्वसन विनाविलंब होण्याच्या दृष्टीने शासनाने विशेष यंत्रणा निर्माण करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१४०) "विदर्भात सिंचनाच्या अपुऱ्या सोयी असल्यामुळे या भागातील शेतकरी वर्षानुवर्षे नापिकी आणि नुकसान सहन करित असून अनेक सिंचनविषयक योजना/ पाटबंधारे प्रकल्प अपूर्णावस्थेत असल्यामुळे शेतकऱ्यांची होणारी गैरसोय लक्षात घेऊन विदर्भात सिंचनविषयक प्रगती होण्याचे दृष्टीने मोठ्या प्रमाणावर सिंचनाच्या सोयी उपलब्ध करण्यात याव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१४१) " राज्यातील इंधनाची वाढती टंचाई, त्यातच ग्रामीण भागात रॉकेलची होत असलेली टंचाई व रॉकेलचा होत असलेला काळाबाजार, परिणामी सामान्य गरीब जनतेला सोसाव्या लागणाऱ्या अडचणींचा विचार करुन त्यावर त्वरित उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१४२) " राज्यातील ग्रामीण भागातील सर्व खेडी नजिकच्या महामार्गांना डांबरी रस्त्याने जोडण्यासाठी शासनाने एक कालबद्ध कार्यक्रम आखून त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.विजयकुमार देशमुख यांचे ठराव क्रमांक १४६, १४७, १४८ व १४९

(१४६) " राज्यातील सुशिक्षित बेरोजगारांचे वाढते प्रमाण व त्यांच्यात रोजगाराअभावी निर्माण झालेले वैफल्याचे व असंतोषाचे वातावरण लक्षात घेता बेरोजगारांची समस्या परिणामकारक पध्दतीने सोडविण्यासाठी सेवायोजन आणि रोजगार व स्वयंरोजगार कार्यालये अधिक कार्यक्षम करण्यासाठी तसेच, संबंधित प्रश्नावर उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१४७) " जीवनावश्यक वस्तुंचे कडाडलेले भाव तसेच शिधावाटप दुकानातून अन्नधान्य व जीवनावश्यक वस्तुंचा होणारा अपुरा व अनियमित पुरवठा इत्यादी बाबी लक्षात घेता राज्यातील जनतेला शिधावाटप दुकानातून रास्त भावाने व योग्य प्रमाणात अन्नधान्य व जीवनावश्यक वस्तुंचा नियमित पुरवठा करण्याचे दृष्टीने शासनाने तातडीने उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१४८) " राज्यातील अनेक नद्यांच्या परिसरात रासायनिक कारखाने, साखर कारखाने व अनेक प्रकारचे उद्योग उभारण्यात आले असून या कारखान्यांतील प्रदूषित सांडपाणी नदीत सोडण्यात येत असल्यामुळे नदीकाठावरील अनेक गावांमध्ये विशेषतः कोकण व पश्चिम महाराष्ट्रात नद्यांचे पाणी पिण्यास अयोग्य झाले असून त्यामुळे रहिवाश्यांच्या आरोग्यावर आणि मच्छिमार बांधवाच्या उपजिविकेच्या साधनांवर होणारा विपरित परिणाम लक्षात घेता राज्यातील जलप्रदूषण समस्येवर उपाय शोधून जलप्रदूषणास प्रभावरित्या आळा घालण्यासाठी शासनाने कडक उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१४९) "राज्यात अनेक कुटुंबियांचे योग्य सर्वेक्षण न झाल्याने त्यांना दारिद्र्य रेषेखालील पिवळ्या शिधापत्रिकांपासून वंचित रहावे लागत असणे, शासनाच्या अन्न व नागरी पुरवठा विभागाने रुपये १५०००/- वार्षिक उत्पन्न दारिद्र्यरेषेची मर्यादा १० वर्षांपूर्वी ठरविली असणे, तसेच शासनाने नेहरु रोजगार व सुवर्ण जयंती योजनेसाठी दारिद्र्य रेषेची मर्यादा रुपये २५०००/- ठरविली असणे, यामध्ये स्वतःच्या मालकीचे घर, कलर, टि.व्ही., गॅस, दुचाकी वाहन या अटी शिथिल केल्या असणे, एकाच शासनाचे दारिद्र्य रेषेसाठी असलेले दोन निकष हे विसंगत असणे, यात धान्य वाटपासाठी केंद्र शासनाने ६५.३४ लाख लाभार्थ्यांची संख्या ठरवून दिली असून प्रत्यक्षात ७३.४० लाख लाभार्थी निवडण्यात आले असणे, त्यामुळे केंद्राकडून मिळणारे धान्य अपुरे असल्याने दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबियांनी मर्यादा रुपये १५००० वरून रुपये २५०००/- करण्यात यावी व राज्यातील असंघटीत क्षेत्रातील घरेलू कामगारांचा समावेश दारिद्र्य रेषेखालील यादीत करून त्यांना पिवळ्या शिधापत्रिका उपलब्ध करून देवून केंद्र शासनाकडून अतिरिक्त धान्याचा कोटा देण्याची शासनाने मागणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.प्रकाश शेंडगे यांचे ठराव क्रमांक १५०, १५१, १७९, १९१ व १९२

(१५०) " राज्यातील सर्व गांवे बारमाही वाहतुकीसाठी योग्य व्हावीत याकरीता सर्व ग्रामीण, भागातील रस्त्यांची पाहणी करून आवश्यक असेल तेथे नद्या, खाडया, नाले व मोऱ्या यांचेवर पूल बांधण्याची धडक योजना शासनाने हाती घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१५१) " दारिद्र्यरेषेखालील व वयाची ६० वर्षे पूर्ण करणाऱ्या वयोवृद्ध शेतकऱ्यांना तसेच रोजगार हमी योजनेअंतर्गत काम करणाऱ्या कष्टकरी मजुरांना दरमहा रुपये ५०० (पाचशे रुपये) निवृत्ती वेतन शासनाकडून देण्यांत यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१७९) "राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भूगर्भातील जलसाठ्यांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरीत अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१९१) " राज्यातील ग्रामीण भागातील ग्रामपंचायतींना देखभालीसाठी हस्तांतरित करण्यात आलेल्या नळ पाणीपुरवठा योजना निधीअभावी बंद पडतात, व्यवस्थापन नीट होत नाही, त्यामुळे देखभाल व व्यवस्थापन सुरळीत होण्यासाठी शासनाने या सर्व नळ पाणीपुरवठा योजना स्वतंत्र महामंडळाकडे सोपवाव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१९२) "पूर, गारपीट यासारख्या नैसर्गिक आपत्तीत सापडलेल्या शेतकऱ्यांना शासनाकडून देण्यात येणारी रु.१०००/- ची मदत अतिशय अपुरी असल्यामुळे व ती देतानासुद्धा २ हेक्टरपर्यंतची कमाल मर्यादा असल्यामुळे नैसर्गिक आपत्तीत सापडणाऱ्या शेतकऱ्यांच्या डोक्यावर कायमची असणारी असुरक्षितता दूर करण्यासाठी शासनाने मदतीची मर्यादा रु.२०००/- पर्यंत वाढवावी व त्यासाठी ठरविण्यात आलेली २ हेक्टरची कमाल मर्यादा हटविण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

श्री.गिरीष बापट यांचे ठराव क्रमांक १५२, १५३, १५४ व १५५

(१५२) "पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर व सोलापूर या पाच जिल्ह्यातील जनतेच्या सोयीसाठी मुंबई उच्च न्यायालयाचे एक खंडपीठ पुणे येथे स्थापन करावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१५३) "राज्यातील नगरपालिका व महानगरपालिकांना शासनाकडून अनुदान मिळत असल्यामुळे त्यांच्या आर्थिक कारभारावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पंचायत राज समितीच्या धर्तीवर विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१५४) "पुणे-पिंपरी-चिंचवड व परिसराचा विकास सुनियोजित होण्याकरिता पुणे महानगर विकास प्राधिकरण (पीएमआरडीए) ची स्थापना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१५५) "पुणे येथील लोहगांव विमानतळास लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक यांचे व औरंगाबाद येथील विमानतळास संभाजी महाराज यांचे नाव देण्याबाबत राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरवा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.एकनाथराव खडसे(पाटील) यांचे ठराव क्रमांक १५६, १५७, १५८ व १५९

(१५६) "राज्यातील प्रामुख्याने उत्तर महाराष्ट्रातील अत्यल्प व अल्पभूधारक शेतकऱ्यांच्या शेतीतील विहिरी व विद्युत पंपांचा मोठ्या प्रमाणात राहिलेला अनुशेष, विद्युत कनेक्शन मिळण्याकरिता होणारा विलंब, त्यामुळे विद्युत पंपावर घेतलेल्या कर्जाचा वाढत असलेला आर्थिक

बोजा, शेतात राबविल्या जाणा-या फळबाग विकास योजनांचे पाण्याअभावी होणारे नुकसान टाळण्याच्या दृष्टीने व उक्त योजनेची अंमलबजावणी परिणामकारकरित्या करण्यासाठी शासनाने धोरणात्मक कार्यक्रम राबवावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१५७) "उत्तर महाराष्ट्रात ओस पडलेल्या औद्योगिक वसाहती, वीज, पाणी आणि जमिनी यांची विपुलता असूनही उत्तर महाराष्ट्रात उद्योजक न येणे, त्यामुळे वाढलेली प्रचंड बेरोजगारी, उद्योजकांना वीज दरामध्ये सवलत न मिळणे, प्रत्यक्षात मुंबई या आर्थिक राजधानीपासून दूर अंतरावर उद्योग सुरु करण्याकरिता उद्योजकांना सवलती देण्याची आवश्यकता विचारात घेता, उत्तर महाराष्ट्रातील उद्योजकांना वीज दरामध्ये किमान १५ टक्के सवलत देण्याबाबत शासनाने तातडीने उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१५८) "शेतकऱ्यांना शेती व्यवसायासाठी लागणारी रासायनिक खते, अवजारे, किटकनाशके यांच्या किमतीमध्ये सतत होणारी वाढ, तसेच शेतकऱ्यांना शेतीमालाचे न परवडणारे भाव विचारात घेता, उत्पादन खर्चावर आधारित असे शेतीमालाचे भाव शेतकऱ्यांना मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१५९) "राज्यात महापूर, दुष्काळ, चक्रीवादळ, गारपीट, भूकंप वगैरे नैसर्गिक संकटांना तोंड देण्यासाठी व बाधित नागरिकांना त्वरेने पुरेसे अर्थसहाय्य करण्यासाठी तसेच अशा आपत्तींना तोंड देण्यासाठी पुरेसा निधी गोळा करणे व आपद्ग्रस्तांचे पुनर्वसन विनाविलंब होण्याच्या दृष्टीने शासनाने विशेष यंत्रणा निर्माण करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

डॉ.खुशाल बोपचे यांचे ठराव क्रमांक १६०, १६१, १६२, १६३ व १६४

(१६०) " राज्यात वाढलेल्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात ग्रामीण भागात विशेषतः पंचायत समिती, जिल्हा परिषद अंतर्गत शासनातर्फे व नगरपालिका, महानगरपालिका, नगरपरिषद यांचेकडून रुग्णवाहिका सुरु न करणे, तसेच नैसर्गिक आपत्ती, अपघात किंवा आकस्मिक प्राणांतिक हानी यामुळे सर्वसामान्य लोकांना रुग्णवाहिका सेवा त्वरित उपलब्ध न होणे, त्यासाठी सामाजिक किंवा राजकीय संस्थानी गावागावातून जनसेवेच्या कार्याकरिता रुग्णवाहिका सुरु केल्या आहेत, अशा रुग्णवाहिकांसाठी शासनामार्फत आर्थिक अनुदान देण्यात यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१६१) " राज्यात मोठ्या धरणातून अचानक पाणी सोडल्यामुळे नद्यांना महापूर येण्याच्या घटना वाढणे, महापुरामध्ये नदी काठच्या गावांचे, शेत जमिनीचे नुकसान होऊन यामध्ये मनुष्यहानी व वित्तहानी मोठ्या प्रमाणावर होणे, त्यासाठी धरणातून पाणी सोडण्याच्या प्रक्रियेसंदर्भात अभ्यास करुन निश्चित उपाय सुचविण्यासाठी विधीमंडळातील सदस्यांची एक उच्चस्तरीय समिती स्थापन करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करत आहे. "

(१६२) " राज्यातील सुशिक्षित बेरोजगारांचे वाढते प्रमाण व त्यांच्यात रोजगाराअभावी निर्माण झालेले वैफल्याचे व असंतोषाचे वातावरण लक्षात घेता बेरोजगारांची समस्या परिणामकारक पध्दतीने सोडविण्यासाठी सेवायोजन आणि रोजगार व स्वयंरोजगार कार्यालये अधिक कार्यक्षम करण्यासाठी तसेच, संबंधित प्रश्नावर उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१६३) "शेतीची नापिकी, अतिवृष्टी, जलप्रकोप, दुबार पेरणी, तिबार पेरणी, ओला व कोरडा दुष्काळ असा असूनही पीक विमा नुकसान भरपाई पासून आणेवारी व उंबरठा उत्पन्नाच्या जाचक

निकषामुळे शेतकरी वंचित राहत असणे. याला शंभर वर्ष जुनी ब्रिटीशकालीन आणेवारी व उंबरठा काढण्याचे निकष कारणीभूत असल्याने त्यात बदल करून सुधारीत आणेवारी व उंबरठा काढण्याचे निकष तयार करण्यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१६४) "राज्यातील अत्यल्प व अल्पभूधारक शेतकऱ्यांच्या शेतीतील विहिरी व विद्युत पंपांचा मोठ्या प्रमाणात राहिलेला अनुशेष, विद्युत कनेक्शन मिळण्याकरिता होणारा विलंब त्यामुळे विद्युत पंपावर घेतलेल्या कर्जाचा वाढत असलेला आर्थिक बोजा, शेतात राबविल्या जाणाऱ्या फळबाग विकास योजनांचे पाण्याअभावी होणारे नुकसान टाळण्याच्या दृष्टीने व उक्त योजनेची अंमलबजावणी परिणामकारकरित्या करण्यासाठी शासनाने धोरणात्मक कार्यक्रम राबवावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

श्री.चैनसुख संचेती यांचे ठराव क्रमांक १६५, १६६, १६७ व १६८

(१६५) "राज्याची वाढती लोकसंख्या व त्यात परराज्यातून सतत येणाऱ्या लोंढ्याची पडत असलेली भर, त्यामुळे विस्कळीत होणारे राज्याचे नियोजन, त्यातून निर्माण होणाऱ्या अनेकविध समस्या, वाढती बेरोजगारी, पिण्याचे अपुरे पाणी, सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेवर पडणारा अनावश्यक ताण, शिक्षणाची होत असलेली दुरावस्था, परिणामी राज्याची अर्थव्यवस्था विस्कळीत होणे, इत्यादी बाबी लक्षात घेता राज्य शासनाने परिवार नियोजनाचा धडक कार्यक्रम आखून तो सर्वांच्यासाठी सारखेपणे अनिवार्य करून युध्दपातळीवर राबवावा व त्यासाठी विशेष उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१६६) " राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भू-गर्भातील जलसाठ्यांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरीत अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१६७) "राज्यातील विशेषतः मराठवाड्यातील सर्व गावे बारमाही वाहतुकीसाठी योग्य व्हावीत याकरिता सर्व गावे बारमाही रस्त्यांनी जोडण्याबाबत आणि आवश्यक असेल तेथे नद्या, नाले, मोऱ्या यांचेवर पूल बांधण्यासाठी शासनाने धडक योजना अंमलात आणावी, व या संदर्भातील अंमलबजावणीसाठी स्वतंत्र ग्रामीण रस्ते विकास महामंडळ स्थापन करावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१६८) " मुंबई शहरामध्ये दररोज बाहेरून येणाऱ्यांची वाढती संख्या, त्यामुळे नागरी सुविधांवर पडणारा कमालीचा ताण विचारात घेता, जादा प्राथमिक स्वरूपांच्या सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी तसेच वीज, पाणी, रस्ते, गटारे, वाहतूक, इत्यादींची वाढत्या प्रमाणात सोय करण्यासाठी केंद्र शासनाने राज्य शासनास प्रतिवर्षी १०० कोटी रुपयांचे अनुदान उपलब्ध करून देण्याबाबत राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.सुधाकर भालेराव यांचे ठराव क्रमांक १६९, १७०, १७१ व १८०

(१६९) "राज्यातील मराठवाडा व विदर्भ हे तुलनात्मकदृष्ट्या मागासलेले विभाग रेल्वे मार्गांनी जोडण्याच्या दृष्टीने लातूर रोड ते बोधन (व्हाया - जळकोट) , खामगाव-जालना, वर्धा-यवतमाळ-पुसद-नांदेड या नवीन रेल्वे मार्गांचे काम सत्वर मंजूर करण्यासाठी तसेच यवतमाळ ते

मुर्तीजापूर (व्हाया दारव्हा) हा नॅरोगेज मार्ग ब्रॉडगेजमध्ये रुपांतर करण्यासाठी कोकण रेल्वे विकास महामंडळाच्या धर्तीवर विदर्भ रेल्वे विकास महामंडळ स्थापन करण्याबाबत राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरवा अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१७०) " राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भू-गर्भातील जलसाठ्यांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरीत अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१७१) "राज्यात दिवसेंदिवस वनराईचे कमी होत असलेले प्रमाण, बेसुमार वृक्ष तोडीने होणारी जमिनीची धूप, पर्जन्यमानात झालेली घट, सिंचन व पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली समस्या, पर्यावरणाचा बिघडलेला समतोल इत्यादी बाबी लक्षात घेता, त्यासाठी निश्चित स्वरूपाचा कालबद्ध कार्यक्रम आखून त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१८०) " राज्याची वाढती लोकसंख्या व त्यात परराज्यातून सतत येणाऱ्या लोढ्यांची पडत असलेली भर, त्यामुळे विस्कळीत होणारे राज्याचे नियोजन, त्यातून निर्माण होणाऱ्या अनेकविध समस्या, वाढती बेरोजगारी, पिण्याचे अपुरे पाणी, सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेवर पडणारा अनावश्यक ताण, शिक्षणाची होत असलेली दुरावस्था, परिणामी राज्याची अर्थव्यवस्था विस्कळीत होणे, इत्यादी बाबी लक्षात घेता राज्य शासनाने परिवार नियोजनाचा धडक कार्यक्रम आखून तो सर्वांच्यासाठी सारखेपणे अनिवार्य करून युध्दपातळीवर राबवावा व त्यासाठी विशेष उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री. सरदार तारासिंह यांचे ठराव क्रमांक १७२, १७३, १७४, १७५ व १७६

(१७२) " राज्यात दिवसेंदिवस वाढत जाणारे प्रदूषण, त्यामुळे निसर्गाचा निर्माण झालेला असमतोल, पेट्रोल, डिझेलचे दिवसेंदिवस वाढत जाणारे दर, वाहनांच्या संख्येत दिवसेंदिवस होणारी वाढ, त्यामुळे नागरिकांचे होणारे हाल, तसेच ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांची साखर कारखान्यांकडून होणारी पिळवणूक थांबविण्यासाठी राज्य शासनाने इथेनॉल, बायोडिझेल यासारखे इंधन स्विकारण्यासाठी केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(१७३) " भारताचे शांघाय म्हणून मुंबईची ओळख जगाला व्हावी म्हणून प्रयत्नशील असणाऱ्या शासनाने मागील अनेक वर्षांपासून मुंबई शहराच्या जमिनीचा सर्व्हे न करणे, मुंबई शहरात बांधकामाची झालेली व होत असलेली प्रचंड वाढ, तथापि, अशा प्रकारे झालेल्या बांधकामाची जिल्हाधिकारी कार्यालयात नोंद नसणे, त्यामुळे शासनाचा कोटयावधी रुपयांचे महसूल बुडणे, गरजू नागरिकांना मागणी करूनही नोंदी उपलब्ध नसल्यामुळे मालमत्ता प्रमाणपत्र प्राप्त न होणे, ही वस्तुस्थिती लक्षात घेता मुंबई शहराला नोंद नसलेल्या बांधकामांपासून वाचविण्यासाठी व शासनाच्या महसूलात वाढ होण्यासाठी मुंबई शहरातील जमिनीचे सर्वेक्षण करण्याकरिता खास अभियान तातडीने राबविण्याच्या दृष्टीने शासनाने कार्यवाही करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(१७४) "मुंबईची वाढती लोकसंख्या व त्यात परराज्यातून सतत येणाऱ्या लोंढ्याची पडत असलेली भर, त्यामुळे विस्कळीत होणारे राज्याचे नियोजन, त्यातून निर्माण होणाऱ्या अनेकविध समस्या, वाढती बेरोजगारी, पिण्याचे अपुरे पाणी, सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेवर पडणारा अनावश्यक ताण, शिक्षणाची होत असलेली दुरावस्था, परिणामी राज्याची अर्थव्यवस्था विस्कळीत होणे, इत्यादी बाबींसाठी युध्दपातळीवर कार्यक्रम राबवावा व त्यासाठी विशेष उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१७५) "राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भूगर्भातील जलसाठ्यांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरीत अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१७६) " मुंबई शहरातील जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींच्या पुर्नबांधणीबाबतचे शासनाचे उदासीन धोरण तसेच मुंबई गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास मंडळाच्या अकार्यक्षमतेमुळे जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची दुरुस्ती होत नसल्याने ऐन पावसाळ्यात इमारती कोसळून जिवित व वित्त हानी होण्याचे वाढत असलेले प्रमाण, जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींची योग्यरित्या पाहणी न करणे, तसेच इमारतींच्या पुर्नर्चनेची खोळंबलेली अनेक कामे, त्यातून मोठ्या प्रमाणात होत असलेला भ्रष्टाचार, त्यामुळे रहिवाशांत पसरलेला तीव्र असंतोष, या संदर्भात साकल्याने विचार करून त्यावर परिणामकारक उपाययोजना सुचविण्यासाठी विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती नेमण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.सुरेश हाळवणकर यांचे ठराव क्रमांक १७७ व १७८

(१७७) "राज्यात सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेमध्ये मुबलक प्रमाणात सर्व घटकांना धान्य उपलब्ध करून देवून वाढती महागाई रोखण्याची नितांत आवश्यकता, जीवनावश्यक वस्तूंच्या दरामध्ये इतलेली भरमसाठ वाढ यांमुळे सामान्य जनतेमध्ये पसरलेला तीव्र असंतोष, तात्पुरत्या स्वरूपात ज्याप्रमाणे बिडी कामगार, कोल्हाटी व पारधी समाजाला तात्पुरत्या स्वरूपात बी.पी.एल. कार्डाद्वारे धान्य पुरवठा केला जातो. त्याच धर्तीवर यंत्रमाग कामगारांसुद्धा कायमस्वरूपी बी.पी.एल. कार्डाद्वारे धान्यपुरवठा करण्यात यावा व सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेमधून योग्य भावाने व योग्य प्रमाणात जीवनावश्यक वस्तूंचा सर्व घटकांना कायमस्वरूपी पुरवठा करण्यात यावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१७८) "दारिद्र्यरेषेखालील कुटूंबाची यादी तयार करताना राज्यात अनेक कुटूंबाचे सर्वेक्षण न होणे, त्यामुळे खरोखरच दारिद्र्यरेषेखाली असणाऱ्या कुटूंबांना पिवळ्या रंगाच्या शिधापत्रिकांपासून वंचित रहावे लागणे, शासनाच्यावतीने रुपये १५,००० उत्पन्न मर्यादा ठरविणे मात्र वाढती महागाई आणि रुपयाचे झालेले अवमूल्यन यामुळे ५०,००० वार्षिक उत्पन्न मर्यादा पात्र धरण्याची गरज निर्माण होणे, यामुळे राज्यातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल जनतेला दारिद्र्यरेषेखालील योजनांचा लाभ मिळवून देण्यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे इष्टांक वाढवून घेण्याची मागणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

श्री.गोवर्धन शर्मा यांचे ठराव क्रमांक १८२ व १८४

(१८२) "राज्यातील नगरपालिका व महानगरपालिकांना शासनाकडून अनुदान मिळत असल्यामुळे त्यांच्या आर्थिक कारभारावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पंचायत राज समितीच्या धर्तीवर

विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१८४) "शेतकऱ्यांना शेती व्यवसायासाठी लागणारी रासायनिक खते, अवजारे, किटकनाशके यांच्या किमतीमध्ये सतत होणारी वाढ, तसेच शेतकऱ्यांना शेतीमालाचे न परवडणारे भाव विचारात घेता, उत्पादन खर्चावर आधारित असे शेतीमालाचे भाव शेतकऱ्यांना मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.नितीन भोसले यांचे ठराव क्रमांक १८६, १८८, १८९ व १९०

(१८६) "राज्यात अल्पवयीन मुलींवर व स्त्रियांवर होणारे अत्याचार, त्यांना ठार मारणे, आत्महत्येस प्रवृत्त करणे इत्यादी गुन्ह्यांचे वाढत असलेले प्रमाण, या गुन्ह्यांमध्ये अपराधी मोकळे सुटून त्यांचे मनोबल वाढणे, परिणामी स्त्रियांमध्ये निर्माण झालेली असुरक्षिततेची भावना, अशा प्रवृत्तींना तातडीने आळा घालून गुन्ह्यांचे प्रमाण कमी करण्याच्या उद्देशाने राज्यात प्रत्येक जिल्ह्यांच्या ठिकाणी महिलांवरील अत्याचाराबाबतचे खटले तातडीने निकालात काढण्याची स्वतंत्र न्यायालये स्थापन करण्यात यावीत, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(१८८) "महाराष्ट्र राज्य औद्योगिक विकास महामंडळाच्या क्षेत्रासाठी १६ ठिकाणी औद्योगिक नगरी स्थापन करण्याबाबत शासनाने उद्घोषणा निर्गमित केल्या असून त्याच धर्तीवर नाशिक पश्चिम विधानसभा मतदार संघ (जिल्हा नाशिक) येथे औद्योगिक नगरी स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१८९) "राज्यातील खेळाडूंची राष्ट्रीय स्तरावर होत असलेली पीछेहाट लक्षात घेता क्रिडाक्षेत्राचा सर्वांगीण विकास होण्याकरिता व दर्जेदार खेळाडू तयार करण्यासाठी तालुकास्तरावर क्रिडा प्रशिक्षण केंद्र स्थापन करण्यात यावीत व त्यासाठी प्रशिक्षित मार्गदर्शक नेमण्यात यावेत व आवश्यक ते साहित्य पुरविण्यात यावे अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(१९०) "राज्यातील ठाणे, पुणे, नाशिक, नागपूर इत्यादी शहरातील व विशेषतः मुंबई शहरातील राहत्या घरांच्या दिवसेंदिवस वाढणाऱ्या किंमती विचारात घेता सामान्य माणसाला वरील शहरांमध्ये सदनिका घेणे अशक्य झाले असल्याने यावर काही प्रमाणात नियंत्रण आणण्यासाठी शासनाने उक्त शहरातील सदनिकांचे भाव ठरविण्यासाठी एका तज्ज्ञ समितीची स्थापना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.विवेक पंडित यांचा ठराव क्रमांक २०२

(२०२) "राज्यातील वाढती लोकसंख्या, वाढत्या औद्योगिक वसाहती, त्यामुळे शहरातून वाढलेली गुन्हेगारी, अपुरी पोलिस व्यवस्था, पोलिसांवर पडणारा मानसिक ताण, त्यातच महिलांवरील व बालकांवरील अत्याचाराचे तसेच चोरी व दरोड्याचे वाढलेले प्रमाण, पोलीसांच्या अपुऱ्या संख्येमुळे तपासणीस होणारा विलंब, परिणामी न्याय मिळण्यास होणाऱ्या विलंबामुळे त्यांच्यात पसरलेला असंतोष, त्याकरिता पोलिसांच्या संख्येत करावयाची वाढ, पोलिसांच्या मानसिक स्थितीत सुधारणा करून त्यांचे मनोबल उंचावण्याकरिता शासनाने उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

श्री.रमेश पाटील यांचे ठराव क्रमांक २०३, २०४, २०५, २०६ व २२७

(२०३) " राज्यातील किल्ल्यांचे ऐतिहासिक महत्त्व लक्षात घेता किल्ल्यांचे परिसर पर्यटन केंद्र म्हणून विकसित करण्याबाबत तसेच त्या ठिकाणी मार्गदर्शक नेमण्याबाबत व पर्यटकांसाठी अन्य आवश्यक त्या सोयीसुविधा उपलब्ध करून देउन या सर्व किल्ल्यांचे ऐतिहासिक महत्त्व कायम राखण्याच्या दृष्टीने शासनाने खास उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२०४) "राज्यातील विनाअनुदान तत्वावर सुरु करण्यात आलेल्या माध्यमिक शाळांमध्ये अनुदानाअभावी प्रयोगशाळा, ग्रंथालये इत्यादी सोयी विद्यार्थ्यांना उपलब्ध होऊ शकत नसल्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीवर होणारा विपरित परिणाम विचारात घेता विनाअनुदान तत्वावर मान्यता दिलेल्या राज्यातील सर्व माध्यमिक शाळांना चालू शैक्षणिक वर्षापासून १०० टक्के अनुदान देण्यात यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(२०५) " मुंबई शहरामध्ये दररोज बाहेरून येणाऱ्यांची वाढती संख्या, त्यामुळे नागरी सुविधेवर पडणारा ताण, जादा प्राथमिक स्वरूपाच्या सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी तसेच वीज, पाणी, गटारे, वाहतुक इत्यादींची वाढत्या प्रमाणात सोय करण्यासाठी केंद्र शासनाकडून राज्य शासनास आर्थिक सहाय्य उपलब्ध होणे आवश्यक असणे, याकरीता राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२०६) " राज्यातील आरोग्यविषयक समस्यांमध्ये दिवसेंदिवस होत असलेली वाढ, जिल्हा रुग्णालयांची निधी अभावी झालेली दुर्दशा ही परिस्थिती सुधारण्यासाठी राज्यातील आरोग्य विषयक समस्यांचे युध्दपातळीवर निराकरण करण्याकरीता शासनाने तातडीने पावले उचलावीत, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२२७) " राज्यात विशेषतः मुंबई शहरात गेले वर्षभरात दहशतवादी संघटनांनी विविध ठिकाणी केलेल्या बॉम्बस्फोटाच्या घटना, त्यामुळे कायदा व सुव्यवस्थेची दिवसेंदिवस गंभीर होत चाललेली परिस्थिती ,वाढत्या गुन्हेगारी कारवायांमुळे जनतेत निर्माण झालेली असुरक्षिततेची भावना लक्षात घेता, या संदर्भात उपाययोजना करण्याकरीता ठोस कृती कार्यक्रम आखण्याकरिता विधीमंडळातील दोन्ही सदनांतील सदस्यांची एक उच्चस्तरीय समिती स्थापन करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.प्रविण दरेकर यांचे ठराव क्रमांक २०७, २०८, २०९, २१० व २११

(२०७) " कोकणातील चारही जिल्हे मिळून सरासरी २,८०० मि.मि. इतका पाउस पडत असून राज्यात पडणाऱ्या एकूण पर्जन्यापैकी जवळपास ४६ टक्के पाउस कोकणातच पडत असणे, कोकणातील डोंगर कपारीतून सदर पावसाचे पाणी नद्यांद्वारे वाहत जावून शेवटी खाडी आणि समुद्राला मिळणे, ठाणे, रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग या ४ जिल्ह्यात मिळून एकूण ५४ खाड्यालगतचे ६५,४६५ हेक्टर क्षेत्र क्षारयुक्त झालेले असणे, याकरिता कोकणामध्ये केरळ व बंगालच्या धर्तीवर नदी आणि खाडी यांच्यामध्ये बंधारा घालून गोडे पाणी खारट होणार नाही यासाठी शासनाने त्वरीत एक सर्वकष योजना हाती घेवून त्याची युध्दपातळीवर अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२०८) "राज्यातील नगरपालिका व महानगरपालिकांना शासनाकडून अनुदान मिळत असल्यामुळे त्यांच्या आर्थिक कारभारावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पंचायत राज समितीच्या धर्तीवर विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहातील सदस्यांची एक संयुक्त समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(२०९) " राज्यात विशेषतः रत्नागिरी, रायगड व सिंधुदूर्ग या जिल्हयांच्या किनारपट्टीवरील अनेक गावांच्या संरक्षणासाठी बांधण्यात आलेले धूप प्रतिबंधक बंधारे दरवर्षी अनेक वेळा फुटल्यामुळे समुद्राचे खारे पाणी शेतजमिनीत शिरून मालमत्तेचे, झाडांचे व शेतीचे सतत होणारे अपरिमित नुकसान, दिवसेंदिवस समुद्राच्या आक्रमणाची वाढती तीव्रता व परिणामी लोकांच्या मालमत्तेचे त्यामुळे मोठ्या प्रमाणात होत असलेले नुकसान लक्षात घेता समुद्राच्या वाढत्या अतिक्रमणाचा गंभीर स्वरूपाचा धोका निर्माण होऊ नये यासाठी शासनाने या तिन्ही जिल्ह्यांतील गावांच्या संरक्षणासाठी नियोजनबद्ध व कालबद्ध कार्यक्रम आखून त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२१०) "कोकण विभागाच्या किनारपट्टीवरील चारही जिल्ह्यात प्रचंड प्रमाणात असलेली नैसर्गिक साधनसमृद्धी दळणवळणाची साधने, अतिप्राचीन व ऐतिहासिक किल्ले, मंदिरे व सर्वांगसुंदर समुद्र किनाऱ्यावरील चौपाटया या सर्व घटकांमुळे पर्यटन व्यवस्थापनास अत्यंत पोषक व अनुकूल वातावरण असताना, तसेच कोकण विभागातील सिंधुदूर्ग जिल्हा, पर्यटन जिल्हा म्हणून जाहिर करून आजमितीस १० वर्षांहून अधिक कालावधी लोटला तरीही पर्यटकांना या सर्व ठिकाणी पर्यटनांच्या दृष्टीने आवश्यक त्या सोयी सुविधा उपलब्ध होत नसल्याने पर्यटक येण्याचे कमी प्रमाण लक्षात घेता, पर्यटनाच्या दृष्टीने कोकणचा सर्वांगीण विकास करण्यासाठी एक कालबद्ध कार्यक्रम आखून त्यासाठी पुरेशी तरतूद अर्थसंकल्पात करण्यात यावी अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(२११) " राज्यातील सेवायोजन कार्यालयांमध्ये लाखो तरुणांनी नोकरीसाठी केलेली नोंद, नोकऱ्या मर्यादित असणे, त्यावर परप्रांतियांचे पध्दतीशीरपणे होणारे आक्रमण, परिणामी राज्यातील सुशिक्षित तरुणांमध्ये पसरलेले नैराश्य, मोठ्या प्रमाणात वाढलेली बेरोजगारी, त्यातच तरुणांची नक्षलवादी, उग्रवादी व गुन्हेगारी प्रवृत्तीकडे वळण्याची निर्माण झालेली शक्यता लक्षात घेता या राज्यातील बेरोजगार भूमीपूत्रांच्या हक्कांचे रक्षण करण्याकरिता यापुढे राज्यातील शासकीय, निमशासकीय तसेच खाजगी आस्थापनावरील कार्यालयांमध्ये नोकरी देताना शालांत परिक्षेला मराठी भाषा घेतलेल्यांनाच नोकरीत घेण्यासाठी शासनाने धोरणात्मक निर्णय घ्यावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री.नितीन सरदेसाई यांचे ठराव क्रमांक २१२, २१३, २१४, २१५ व २१६

(२१२) " भारताचे शांघाय म्हणून मुंबईची ओळख जगाला व्हावी म्हणून प्रयत्नशील असणाऱ्या शासनाने मागील अनेक वर्षांपासून मुंबई शहराच्या जमिनीचा सर्व्हे न करणे, मुंबई शहरात बांधकामाची झालेली व होत असलेली प्रचंड वाढ, तथापि, अशा प्रकारे झालेल्या बांधकामाची जिल्हाधिकारी कार्यालयात नोंद नसणे, त्यामुळे शासनाचा कोटयावधी रुपयांचे महसूल बुडणे, गरजू नागरिकांना मागणी करूनही नोंदी उपलब्ध नसल्यामुळे मालमत्ता प्रमाणपत्र प्राप्त न होणे, ही वस्तुस्थिती लक्षात घेता मुंबई शहराला नोंद नसलेल्या बांधकामांपासून वाचविण्यासाठी व शासनाच्या महसूलात वाढ होण्यासाठी मुंबई शहरातील जमिनीचे सर्वेक्षण करण्याकरिता खास अभियान तातडीने राबविण्याच्या दृष्टीने शासनाने कार्यवाही करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(२१३) "राज्यातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या बेसुमार वाढत असलेल्या किमती, त्यावर नियंत्रण ठेवण्यात शासनाला आलेले अपयश, ऐन सणासुदीच्या वेळी बाजारात जीवनावश्यक वस्तूंचा कृत्रिम तुटवडा निर्माण करून त्या वस्तूंची बेसुमार भाववाढ करण्याची व्यापारी वर्गात निर्माण झालेली प्रवृत्ती, सरकारमान्य स्वस्त धान्य दुकानात जीवनावश्यक वस्तूंचा निर्माण झालेला तुटवडा, त्यामुळे जनतेवर पडत असलेला आर्थिक ताण, या सर्व गोष्टींचा सर्वकष विचार करून जीवनावश्यक वस्तूंचे योग्य व स्वस्त दराने वितरण करण्यासाठी सार्वजनिक वितरण व्यवस्था अधिक बळकट करून स्थिर भाव योजना आखावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२१४) " मराठी भाषेला 'अभिजात भाषा' हा दर्जा प्राप्त करून घेण्यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२१५) " कोकणातील विशेषतः रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्हयातील वरकस जमिनी पाण्याखाली आणण्यासाठी कोयना धरणाचे पाणी या दोन्ही जिल्हयात पुरविण्याचे दृष्टीने शासनाने एक खास कालबध्द कार्यक्रम आखून त्याची त्वरेने युध्दपातळीवर अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२१६) " मुंबई-गोवा राष्ट्रीय महामार्ग क्र. १७ या सुमारे ६०० कि.मी. लांबीच्या अंतरामध्ये असलेली अरुंद व वेडीवाकडी वळणे, असलेले असंख्य चढउतार, कालबाहय झालेले असंख्य अरुंद, कमकुवत व मोडकळीस आलेले पूल, अनेक ठिकाणी रस्त्यांच्या बाजूने संरक्षण भिंत, कटडे नसणे, साईनबोर्डस, साईडपट्ट्याचा अभाव तसेच संपूर्ण महामार्गाची झालेली दुरावस्था, परिणामतः या महामार्गावर सातत्याने होत असलेले अपघात, यामुळे आतापर्यंत प्रचंड प्रमाणात झालेली व होत असलेली मनुष्यहानी, ट्रक, मोटारगाडया व अन्य वाहनांसह मालमत्तेचे झालेले व होत असलेले प्रचंड प्रमाणातील नुकसान, या सर्व बाबी विचारात घेता मुंबई-गोवा या राष्ट्रीय महामार्गाचे सहापदरीकरणाचे काम सत्वर हाती घेऊन या महामार्गावर असलेली सर्व वेडीवाकडी वळणे, चढउतार तसेच अरुंद, कमकुवत, मोडकळीस आलेल्या व त्यामुळे कालबाहय झालेल्या पुलांच्या पुर्नबांधणी आदी कामाबाबत एक कालबध्द योजना आखून त्याची युध्दपातळीवर अंमलबजावणी करण्यात यावी अशी ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

अॅड.यशोमती ठाकूर यांचे ठराव क्रमांक २१७, २१८, २१९, २२० व २२१

(२१७) " राज्यातील ग्रामीण भागात महिलांकरिता स्वच्छतागृहांची सोय उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने प्रत्येक गावात महिलांसाठी स्वतंत्र सार्वजनिक महिला स्वच्छतागृहे बांधण्यात यावीत, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२१८) " राज्यातील प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षणाचा दिवसेंदिवस खालावत चाललेला दर्जा लक्षात घेता, या प्रकरणी आमलाग्र सुधारणा करण्यासाठी एक कालबध्द कार्यक्रम आखून त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२१९) " राज्यातील सर्व गावे बारमाही वाहतुकीस योग्य व्हावीत याकरिता सर्व ग्रामीण भागातील रस्त्यांची पाहणी करून आवश्यक असेल तेथे नद्या, नाले व मोऱ्या यांचेवर पूल बांधण्याची धडक योजना अंमलात आणावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे.. "

(२२०) " विदर्भातील अनेक लघु, मध्यम व मोठ्या पाटबंधा-यांच्या प्रकल्पांमध्ये बुडित क्षेत्रातील शेतक-यांना जमिनीचा मोबदला न देता त्यांची शेती ताब्यात घेण्यात आल्यामुळे त्यांचा हक्कही गेला व मोबदलासुद्धा त्वरीत देण्याची व्यवस्था करण्यात आली नाही, त्यामुळे भूमिहिन झालेल्या शेतक-यांना दिलासा देण्याकरिता शासनाने जमीन ताब्यात घेतानाच मोबदला देण्याची व्यवस्था करून प्रकल्प बाधितांचे त्वरीत पुनर्वसन करणे व त्यांना प्राधान्याने नोकरीत सामावून घेण्याच्या दृष्टीने शासनाने कालबद्ध कार्यक्रम आखावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(२२१) " राज्यातील ग्रामीण भागातील सर्व खेडी नजिकच्या महामार्गांना डांबरी रस्त्याने जोडण्यासाठी शासनाने एक कालबद्ध कार्यक्रम आखून त्याची त्वरित अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.चंद्रकांत मोकाटे यांचा ठराव क्रमांक २२५

(२२५) " जीवनावश्यक वस्तूंचे कडाडलेले भाव लक्षात घेता राज्यातील जनतेला शिधावाटप दुकानातून रास्त भावाने व योग्य प्रमाणात अन्नधान्य व इतर जीवनावश्यक वस्तूंचा नियमित पुरवठा होण्याच्या दृष्टीने सद्या कार्यरत असलेली यंत्रणा अधिक कार्यक्षम करण्यासाठी शासनाने आवश्यक ती उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री. बच्चू कडू यांचा ठराव क्रमांक २३२

(२३२) "अचलपूर ते मूर्तिजापूर हा अतिदुर्लक्षित रेल्वे मार्ग असून नॅरोगेज रेल्वे मार्ग असल्याने तीचा वेग अत्यंत कमी असणे, अचलपूर व परतवाडा हे जूने शहर असल्याने वाढती लोकसंख्या लक्षात घेता हा मार्ग ब्रॉडगेज करून दुपदरी (सेकंड ट्रॅक) करावा तसेच या रेल्वेमार्गावरील प्रत्येक रेलवे स्थानकावर प्रवाशांसाठी पत्र्याची कायमस्वरूपी शेड उभारण्यात यावी, महिला प्रवाशांची होत असलेली गैरसोय लक्षात घेता तेथे सुलभ शौचालये व अन्य अत्यावश्यक सोयीसुविधा उपलब्ध करण्याकरिता राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

श्रीमती पंकजा मुंडे-पालवे यांचे ठराव क्रमांक २३५, २३६, २३७ व २३८

(२३५) "राज्यातील मराठवाडा या तुलनात्मकदृष्ट्या मागासलेल्या विभागातील परळी-बीड-नगर हा नियोजित रेल्वे मार्ग जोडण्याच्या दृष्टीने या रेल्वेमार्गाचे काम त्वरित मंजूर करण्यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(२३६) "राज्यात विशेषतः मराठवाड्यात काळ्या मातीची जमीन असल्यामुळे व पाटातील पाण्याच्या पाझरामुळे या जमिनी क्षारमय होत असल्यामुळे सुपिक जमीन नापिक होवून शेती उत्पादनात होणारी घट, त्यामुळे शेतकऱ्यांचे होत असलेले नुकसान लक्षात घेता अशा क्षारपड जमिनी दुरुस्त करण्यासाठी चर खोदाईचा कालबद्ध कार्यक्रम राबविण्यांत यावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(२३७) "राज्यात दूरदर्शनवर तसेच केबल नेटवर्कवर एम.टी.व्ही., ए.टी.एन., एफ.टी.व्ही., जैन टी.व्ही. आदी चॅनेलद्वारा अश्लील हा हिंसाचाराला उत्तेजन देणारे चित्रपट, जाहिराती व विविध विषयांवरील मालिका सर्रासपणे प्रसारित केल्या जातात, परिणामी तरुण पिढीवर व बालमनावर त्यांचे होणारे दुष्परिणाम व वाढते लैंगिक गुन्हे लक्षात घेता या सर्व वाहिन्यांवरील अश्लील तसेच हिंसाचारयुक्त प्रसारणावर केंद्र शासनाने तात्काळ बंदी घालावी, यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे पाठपुरावा करावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(२३८) " राज्यातील ग्रामीण भागातील ग्रामपंचायतींना देखभालीसाठी हस्तांतरित करण्यात आलेल्या नळ पाणीपुरवठा योजना निधीअभावी बंद पडतात, व्यवस्थापन नीट होत नाही, त्यामुळे देखभाल व व्यवस्थापन सुरळीत होण्यासाठी शासनाने ह्या सर्व नळ पाणीपुरवठा योजना स्वतंत्र महामंडळाकडे सोपवाव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री. नरेंद्र भोंडेकर यांचे ठराव क्रमांक २३९, २४०, २४१, २४२ व २४३

(२३९) " शेतकऱ्यांना शेती व्यवसायासाठी लागणारी रासायनिक खते, अवजारे, किटकनाशके यांच्या किमतीमध्ये सतत होणारी वाढ, तसेच शेतकऱ्यांना शेतीमालाचे न परवडणारे भाव विचारात घेता, उत्पादन खर्चावर आधारित असे शेतीमालाचे भाव शेतकऱ्यांना मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(२४०) "विदर्भात सिंचनाच्या अपुऱ्या सोयी असल्यामुळे या भागातील शेतकरी वर्षानुवर्षे नापिकी आणि नुकसान सहन करित असून अनेक सिंचनविषयक योजना/ पाटबंधारे प्रकल्प अपूर्णावस्थेत असल्यामुळे शेतकऱ्यांची होणारी गैरसोय लक्षात घेऊन विदर्भात सिंचनविषयक प्रगती होण्याचे दृष्टीने मोठ्या प्रमाणावर सिंचनाच्या सोयी उपलब्ध करण्यात याव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

(२४१) " शेतीची नापिकी, अतिवृष्टी, जलप्रकोप, दुबार पेरणी, तिबार पेरणी, ओला व कोरडा दुष्काळ असा असूनही पिक विमा नुकसानभरपाई पासून आणेवारी व उंबरठा उत्पन्नाच्या जाचक निकषामुळे शेतकरी वंचित राहत असणे, याला शंभर वर्षे जुनी ब्रिटीशकालीन आणेवारी व उंबरठा काढण्याचे निकष कारणीभूत असल्याने त्यात बदल करून सुधारित आणेवारी व उंबरठा काढण्याचे निकष तयार करण्यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(२४२) "राज्यातील विशेषतः विदर्भ व कोकणात होत असलेले धानाचे उत्पन्न, बऱ्याच वेळा पावसाअभावी धान उत्पादनात घट झाल्यामुळे शेतकऱ्यांना धान उत्पादनावर केलेला खर्चही न मिळणे, त्यामुळे शेतकऱ्यांची होत असलेली उपासमार विचारात घेता उत्पादन खर्चावर आधारित असे धानाचे भाव शेतकऱ्यांना मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रही भूमिका घ्यावी, अशी शिफारस ही विधान सभा शासनास करित आहे."

(२४३) "राज्यातील विनाअनुदान तत्वावर सुरु करण्यात आलेल्या माध्यमिक शाळांमध्ये अनुदानाअभावी प्रयोगशाळा, ग्रंथालये इत्यादी सोयी विद्यार्थ्यांना उपलब्ध होऊ शकत नसल्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीवर होणारा विपरित परिणाम विचारात घेता विनाअनुदान तत्वावर मान्यता दिलेल्या राज्यातील सर्व माध्यमिक शाळांना चालू शैक्षणिक वर्षापासून १०० टक्के अनुदान देण्यात यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

श्री.रविंद्र वायकर यांचे ठराव क्रमांक २४४, २४५, २४६, २४७ व २४८

(२४४) " औरंगाबाद येथील विमानतळाला छत्रपती संभाजी महाराज असे नामकरण करण्याबाबत राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरवा, अशी ही विधानसभा शासनास शिफारस करित आहे. "

(२४५) " मुंबई शहराला पाणीपुरवठा करणारी अप्पर-तानसा आदि धरणे ही इंग्रज काळातील असून मुंबई शहरात परप्रांतीयांच्या येणाऱ्या लोंढयामुळे मुंबईची लोकसंख्या दीड कोटीच्या आसपास असल्याने मुंबई शहर व उपनगराला पाणी पुरवठ्याची निर्माण झालेली गंभीर समस्या लक्षात घेता कोयना धरणातून वशिष्ठ नदीत सोडण्यात येणारे अतिरिक्त पाणी मुंबई शहराची वाढती पाण्याची गरज भागविण्यासाठी पुरविण्यात यावे, यासाठी शासनाने एक खास योजना तयार करून तीची युध्दपातळीवर अंमलबजावणी करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(२४६) " मुंबईतील चर्चगेट रेल्वे स्थानकाचे नामकरण करून सी.डी.देशमुख यांचे नाव देण्याबाबत राज्य सरकारने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरवा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(२४७) " मुंबई शहरातील वाहतुकघर होणारी प्रचंड कोंडी, वाहनांची वाढती संख्या, अरुंद रस्ते, वाहतूक पोलिसांची अपुरी संख्या, शासनाने बांधलेले उड्डाणपूल व वाहनांची संख्या लक्षात घेता वाहतुकीची समस्या अत्यंत गंभीर बनत चालली असून यावर तातडीने मार्ग काढण्याबाबत व मुंबईतील वाहतूक सुयोग्य करण्याबाबत शासनाने तातडीने उपाययोजना करावी अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(२४८) " देशाला स्वातंत्र्य मिळण्याकरिता लढा देवून जनतेला मातृभूमी प्रेमाची ज्वलंत विचारसरणी देणारे व क्रांतीकारकांचे प्रेरणास्थान असलेले लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक यांचे नाव पुणे शहरातील लोहगांव या विमानतळास देण्याबाबत राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे आग्रह धरवा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

श्री.कृषिभूषण साहेबराव पाटील यांचे ठराव क्रमांक २४९ व २५०

(२४९) " राज्यात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली व बिकट होत असलेली समस्या लक्षात घेऊन पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न प्रभावीरित्या सोडविण्यासाठी धरणे, तलाव व भू-गर्भातील जलसाठ्यांचे नियोजनपूर्वक वापर करण्याच्या दृष्टीने शासनाने एक खास कार्यक्रम आखावा व त्याची त्वरीत अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे. "

(२५०) "खानदेशात सिंचनाच्या अपूर्ण सोयी असल्यामुळे या भागातील शेतकरी वर्षानुवर्षे नुकसान सहन करित असून अनेक सिंचनविषयक योजना/ पाटबंधारे प्रकल्प अपूर्णावस्थेत असल्यामुळे शेतकऱ्यांची होणारी गैरसोय लक्षात घेऊन खानदेशातील सिंचनविषयक प्रगती होण्याचे दृष्टीने मोठ्या प्रमाणावर सिंचनाच्या सोयी उपलब्ध करण्यात याव्यात, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करित आहे."

श्री.हर्षवर्धन जाधव यांचे ठराव क्रमांक २५५, २५६ व २५७

(२५५) " राज्यात दूरदर्शनवर तसेच केबल नेटवर्कवर विविध चॅनलद्वारे अश्लील व हिंसाचारी चित्रपट, जाहिराती व विविध विषयांवरील मालिका सर्वासपणे प्रसारित केल्या जातात, परिणामी तरुण पिढीवर व बालमनावर त्यांचे होणारे गंभीर दुष्परिणाम, वाढते लैंगिक गुन्हे लक्षात घेता या सर्व वाहिन्यांवरील अश्लील प्रसारणावर केंद्र शासनाने तात्काळ बंदी घालावी, यासाठी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे पाठपुरावा करावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२५६) " राष्ट्रीय स्तरावर भारतीय प्रशासकीय सेवा, भारतीय पोलिस सेवा व तत्सम विविध स्पर्धा परीक्षांमध्ये उत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांमध्ये इतर राज्यांच्या तुलनेत या राज्यातील विद्यार्थ्यांचे अत्यल्प प्रमाण लक्षात घेता हे प्रमाण वाढविण्यासाठी व उमेदवारांची अद्ययावत पध्दतीने योग्य प्रकारे पूर्वतयारी करून घेण्यासाठी राज्यातील प्रत्येक जिल्ह्यात किमान एक प्रशिक्षण केंद्र स्थापन करण्याचे दृष्टीने आवश्यक ती उपाययोजना करावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

(२५७) " राज्यातील सेवायोजन कार्यालयांमध्ये लाखो तरुणांनी नोकरीसाठी केलेली नोंद, नोकऱ्या मर्यादित असणे, त्यावर परप्रांतियांचे पध्दतीशीरपणे होणारे आक्रमण, परिणामी राज्यातील सुशिक्षित तरुणांमध्ये पसरलेले नैराश्य, मोठ्या प्रमाणात वाढलेली बेरोजगारी, त्यातच तरुणांची नक्षलवादी, उग्रवादी व गुन्हेगारी प्रवृत्तीकडे वळण्याची निर्माण झालेली शक्यता लक्षात घेता या राज्यातील बेरोजगार भूमीपूत्रांच्या हक्कांचे रक्षण करण्याकरिता यापुढे राज्यातील शासकीय, निमशासकीय तसेच खाजगी आस्थापनावरील कार्यालयांमध्ये नोकरी देताना शालांत परिक्षेला मराठी भाषा घेतलेल्यांनाच नोकरीत घेण्यासाठी शासनाने धोरणात्मक निर्णय घ्यावा, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे. "

श्री विनोद घोसाळकर यांचा ठराव क्रमांक २५८

(२५८) "प्रत्येक शैक्षणिक वर्षात दहावी/बारावी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांच्या महाविद्यालयीन प्रवेशासाठी शासनाकडून नवनवीन योजना राबविण्यात येणे, ठोस उपाययोजना नसल्याने महाविद्यालयीन प्रवेशासाठी होणारा वाढता गोंघळ व विद्यार्थ्यांना होणारा मनस्ताप त्यातून न्यायालयीन दाव्याचे वाढते प्रमाण, त्यामुळे शासनाच्या शैक्षणिक धोरणाचा वाजलेला बोजवारा, परिणामी ऑनलाईन, बेस्ट फाईव्ह, प्रवेश परीक्षा यांच्यात एकसूत्रीपणा यावा यासाठी शिक्षणतज्ज्ञ, लोकप्रतिनिधी, महाविद्यालयीन व्यवस्थापक यांची कायमस्वरूपी समिती स्थापन करण्यात यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे.

श्री के.पी. पाटील यांचे ठराव क्रमांक २६६ व २६८

(२६६) "कोल्हापूर जिल्ह्यातील विशेषतः भुदरगड, राधानगरी, आजरा व चंदगड या तालुक्यांतील सर्व गावे बारमाही वाहतुकीस योग्य व्हावीत याकरिता सर्व ग्रामीण रस्त्यांची पाहणी करून आवश्यक असेल तेथे नद्या, नाले व मोऱ्या यांचेवर पूल बांधण्यासाठी शासनाने धडक योजना हाती घ्यावी, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

(२६८) "राज्यातील दारिद्र्य रेषेखालील व वयाची ६० वर्षे पूर्ण करणाऱ्या वयोवृद्ध शेतकऱ्यांना तसेच रोजगार हमी योजनेअंतर्गत काम करणाऱ्या कष्टकरी मजूरांना दरमहा रुपये ५०० ते रुपये १००० निवृत्ती वेतन शासनाकडून देण्यात यावे, अशी शिफारस ही विधानसभा शासनास करीत आहे."

वीस : सभागृहासमोर ठेवण्यात आलेली कागदपत्रे (यादी अंतिम कार्यावलीसोबत जोडण्यात येईल.)

विधान भवन,
मुंबई,
दिनांक : ८ जुलै, २०१०.

अनंत कळसे,
प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा.